

Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν

Σελίδες πρὶν Φωκίδα

Χαλκοῦν Φωκέων 357 - 346 π.Χ.

Ἀμφισσα

2020

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ:ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ

Έκδίδεται κάθε έξιμήνο ή έτος, κατ' εξαίρεση λόγω οικονομικών δυσχερειών
για τό 2020 εκδίδεται τό παρόν τεύχος.

Τεύχος 163 για τό έτος 2020

Κωδικός έντύπου 073730

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Έταιρεία Φωκικών Μελετών

Άμφισσα, Τ.Κ. 331 00 Τηλέφωνο: 6983 523614

e-mail: efmeleton@yahoo.gr,

http://efokmel.gr

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νικόλαος Δ. Καστανάς

Όδός Ι. Γιδογιάννου 9 - Άμφισσα

Τ.Κ. 331 00. Τηλ. 22650.8.991 – 22650.79.174

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ: Εϋθύμιος Κ. Σανιδάς

Ίωαννίνων 6, Μοσχάτο

Τ.Κ. 183 45, Τηλ. 210.94.14.233

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Ίωάν. Γ. Ράμμος

Πρόεδρος Ε.Φ.Μ.

Χαράλαμπος Παναγιωτόπουλος Αντιπρόεδρος. »

Βιβή Καστρίτη Γραμματέας... »

Ίωάννης Β. Τσινταβής Ταμίας »

Άνθοϋλα Τσαρούχα Έφορος »

Γεώργιος Ζουμάς Μέλος..... »

Γεώργιος Κουτσοκλένης Μέλος..... »

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Εϋαισθησίες 1/8141
- Ανάδειξη Δημοτικού Σχολείου Άγίου Γεωργίου 2/8142
- Βιογραφικό Σιμόπουλου 9/8149
- Αρχοντικό Ταράτσα (έρευνα 3ου Δημοτικού Σχολείου Άμφισσας) 13/8153
- Ανέκδοτες Έπιστολές που άφορούν τή Μάχη τής Άμπλιανης
τής Άθηνάς Κόλια-Δερμιτζάκη 25/8165
- ΕΥΘΥΜΙΟΥ Χ. ΤΑΛΑΝΤΗ: Όργάνωση καί Διοίκηση τής Έκκλησίας
στή Φωκίδα κατά τήν περίοδο τής Τουρκοκρατίας. Έξέχουσες μορφές
ιερωμένων τής Φωκίδας πρό καί κατά τή διάρκεια
του άπελευθερωτικού άγώνα (συνέχεια άπό τό τεύχος 161) 38/8178
- Ό Βίος του Άγίου Ίακώβου Τσαλίκη (συνέχεια άπό τό τεύχος 161) .. 40/8180
- Τά νέα τής Έταιρείας 44/8184

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ

Εὐχαριστοῦμε ὅλους ἐσᾶς πού εἵχατε τὴν εὐγενῆ καλοσύνη καὶ τὴ δι-
άθεση νά καταβάλλετε τίς συνδρομὲς σας γιὰ τὴ συνέχιση ἐκδόσης τοῦ
παρόντος περιοδικοῦ ἀλλὰ καὶ δράση τῆς Ε.Φ.Μ..

Ὑπενθυμίζουμε τὴ συνέχιση τῆς συνδρομῆς σας καὶ γιὰ τὸ ἔτος 2019
στόν ἀριθμὸ λογαριασμοῦ **GR52 0172 1580 0051 5809 0159 918** τῆς
Τράπεζας Πειραιῶς τοῦ ποσοῦ 15 € ἐτησίως ὅπως ὁμόφωνα ἀποφασίσθη-
κε ἀπὸ τὸ Δ.Σ. τῆς ἐταιρείας μας.

α) Ἀνάδειξη Δημοτικοῦ Σχολείου Ἀγίου Γεωργίου Φωκίδας

Στά προηγούμενα τεύχη ἔχουν δημοσιευτεῖ οἱ προσπάθειες τῆς ἐταιρεί-
ας καὶ γενικά ἡ ἐξέλιξη τῆς ἀνάδειξης τοῦ ἐν λόγω σχολείου. Στό παρὸν
τεῦχος ἡ ἐταιρεία ἔκρινε σκόπιμο νά ἀναφερθεῖ γιὰ τὴν ἱστορία αὐτοῦ τοῦ
τύπου σχολείων στὴν Ἑλλάδα ἔτσι ὥστε νά ἀποκτηθεῖ μία πλήρης γνώση
τῆς ἱστορικῆς του καὶ ἀρχιτεκτονικῆς του ἀξίας.

β) Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση λάβαμε ἀπὸ τὸ Διευθυντὴ τοῦ 3^{ου}
Δημοτικοῦ Σχολείου Ἀμφισσας τὴν ἐργασία τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ' τάξης μὲ
τίτλο «Ἀμφισσα σέ ἀγγίζει... μὲ τὸν πολιτισμὸ της», γιὰ τὸ σχολικὸ ἔτος
2019-2020. Ἡ ἐν λόγω ἐργασία δημοσιεύεται στό παρὸν τεῦχος.

γ) Μία ἀπὸ τίς πολλές δραστηριότητες τῆς Ε.Φ.Μ. εἶναι ἐδῶ καὶ πολ-
λά χρόνια ἡ προσπάθεια ἀνάδειξης τῆς ἀδικοημένης-ξεχασμένης μάχης τῆς
Ἀμπλιανης

14-7-1824. Ἐπὶ σειρά ἐτῶν διοργανώνει ἐκδηλώσεις μνήμης καὶ τιμῆς
στή θέση «Πλάκες» στό 51^ο χλμ Λαμίας-Ἀμφισσας. Τό ἔτος 2020 σέ συ-
νεργασία μὲ τὸ Δήμο Δελφῶν ἡ ἐκδήλωση πραγματοποιήθηκε γιὰ πρώτη
φορὰ στό πραγματικὸ πεδίο μάχης πού σώζεται μέχρι σήμερα. Οἱ λεπτο-
μέρειες τῆς ἐκδήλωσης ἔχουν ἀναρτηθεῖ στόν ιστότοπο τῆς Ε.Φ.Μ. www.efokmel.gr καὶ δημοσιεύονται στό παρὸν τεῦχος στὰ Νέα τῆς Ἐταιρείας.

Στὴ συνέχεια αὐτῆς τῆς προσπάθειάς μας ἀναδημοσιεύουμε τίς τρεῖς
ἐπιστολές Πανουριᾶ, Τζαβέλλα, Περραιβοῦ καὶ λοιπῶν ἀγωνιστῶν ἀπὸ τὸ
δημοσίευμα τῆς κας Κόλια Δερμιτζάκη* (καὶ κατόπιν ἀδείας τῆς) γιὰ τὴν
ἐν λόγω μάχη στό περιοδικό «Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Στερεοελλαδικῶν με-
λετῶν» (τ. Δ') τό 1973. Οἱ ἐπιστολές δέ αὐτές, συμπεριλαμβανομένης τῆς
εἰσαγωγῆς καὶ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς Μάχης τῆς Ἀμπλιανης, ἐπίσης ἀπὸ τὴν
κα Κόλια Δερμιτζάκη, ἔχουν ἀναρτηθεῖ στόν ιστότοπο τῆς Ε.Φ.Μ. www.efokmel.gr.

* Ὁμότιμη Καθηγήτρια Τμήματος Ἱστορίας καὶ Ἀρχαιολογίας Ἐθνικοῦ
καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Δημοτικό σχολείο Τ.Κ. Άγιου Γεωργίου Φωκίδας

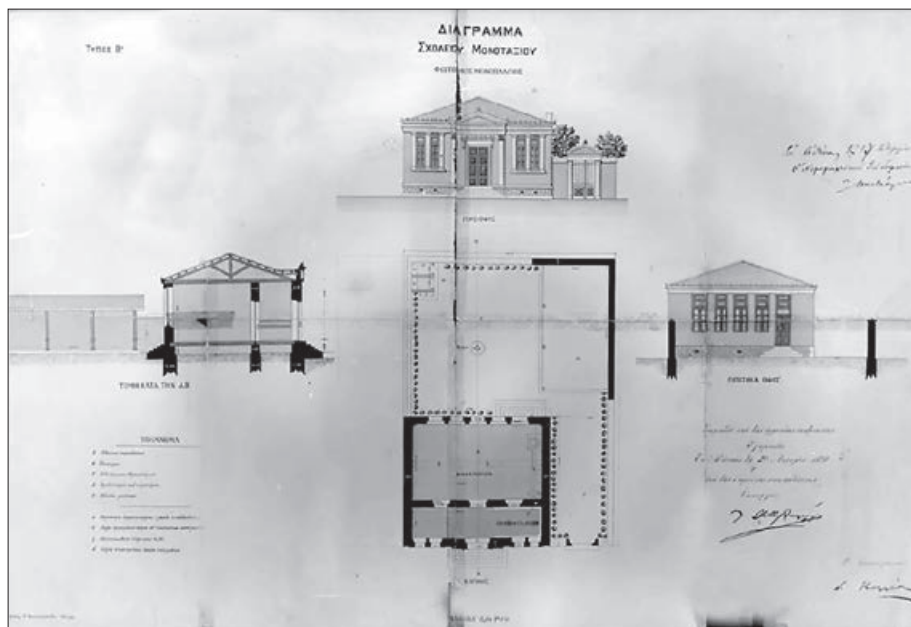
Τό κτίριο του σχολείου Άγιου Γεωργίου Φωκίδας τό όποιο άνεγέρθη τό 1898 άκολουθεί τό πρότυπο του μονοταξίου σχολείου καί άποτελεί ένα άπό τά σχολεία τύπου Καλλία πού σχεδιάστηκαν άπό τό νομομηχανικό Δημήτρη Καλλία. Τά σχολεία αυτά είναι γνωστά καί ως σχολεία Συγγρού άπό τόν εύεργέτη Άνδρέα Συγγρό, πού μέ τή διαθήκη του κληροδότησε ποσό 750.000 δραχμών για τήν άνέγερσή τους.

Τό κτίριο του Μονοταξίου Δημοτικού Σχολείου Άγιου Γεωργίου.

Τά σχολεία τύπου Καλλία είναι κτίρια μονώροφα μέ νεοκλασικά μορφολογικά στοιχεία (γείσα, παραστάδες, κιονόκρανα, άετώματα). Σχεδόν 500 νεοκλασικά κτίρια κτίστηκαν τήν πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα σέ όλόκληρη τήν επικράτεια χωρίς διαφοροποιήσεις. Άρκετά σώζονται μέχρι σήμερα καί έχουν κηρυχθεί διατηρητέα μνημεία όπως τό άναφερόμενο.

Τήν δεκαετία του 1880 τό πρόβλημα των σχολικών κτηρίων αρχίζει πλέον νά τίθεται μέ τρόπο έντονο καί δραματικό, καθώς μία σειρά έπιστημόνων τονίζουν τήν σημασία του ύλικου πλαισίου στήν παιδαγωγική λειτουργία. Παράλληλα έπισημαίνουν τούς κινδύνους πού άπορρέουν για τήν υγεία των μαθητών, μέσα άπό ένα άσχημα κατασκευασμένο σχολικό κτήριο καί ένα άνθυγιεινό περιβάλλον πού

Δ. Καλλιὰς, Διάγραμμα Μονοταξίου Δημοτικού Σχολείου, Τύπος Β', 1898, ἀπό: Μάρω Καρδαμίτση-Ἀδάμη, ὁ Δ. Καλλιὰς καὶ τὸ Σχολικὸ Κτίριο, Ἐθνικὸ Μετσόβιο Πολυτεχνεῖο, Ἀθήνα 1986.

ἀπορρέει ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός.

Ἔτσι, διανοοῦμενοι καὶ πολιτεία συγκλίνουν ὅτι ἡ φοίτηση δέν μπορεῖ νὰ ἔχει μία γενικευμένη καὶ ὑποχρεωτική διάσταση, πρὶν δημιουργηθεῖ ἓνας σχολικὸς κτηριακὸς χάρτης, συμβατὸς μὲ τὴν κατάσταση τοῦ οἰκιστικοῦ πλέγματος τῆς χώρας.

Μέσα σέ αὐτὸ τὸ πλαίσιο, τὴν 9^η Ἰανουαρίου 1888 ἡ κυβέρνηση Τρικούπη θὰ φέρει πρὸς ψήφιση νόμο, βάσει τοῦ ὁποῦ ἐγκαθιδρύεται ἡ χρηματοδότηση τῆς πρωτοβάθμιας ἐκπαίδευσης ἀπὸ εἰδικὸ ταμεῖο, ἐνῶ προέβλεπε τὴ χρησιμοποίηση μέρους τῶν πόρων τοῦ γιὰ τὴν ἀνέγερση σχολικῶν κτηρίων. Ὅμως, πολὺ σύντομα, ἀποδείχθηκε ὅτι οἱ προβλεπόμενοι πόροι δέν ἐπαρκοῦσαν καὶ ὅτι ἡ δημιουργία καὶ ἡ συντήρηση σχολικῶν κτηρίων ἀπαιτοῦσε ἓνα πρόγραμμα μεγαλύτερου εὗρους σχεδιασμοῦ καὶ πόρων. Ἔτσι, ἓνα χρόνο ἀργότερα, ἡ κυβέρνηση Τρικούπη θὰ ὑποβάλει στὴ Βουλὴ τὸ νομοσχέδιο «Περὶ δημοτικῶν προσόδων, δανείων καὶ βαρῶν», τὸ ὁποῖο μεταξὺ ἄλλων προέβλεπε καὶ τὴ σύναψη δανείου γιὰ τὴν ἀνέγερση νέων σχολικῶν κτηρίων, ὅμως τὸ νομοσχέδιο δέν ψηφίστηκε.

Ἀνεξάρτητα ὁμως τίς διαφωνίες γιά τοὺς ὅρους χρηματοδότησης τοῦ προγράμματος ἀνέγερσης σχολικῶν κτηρίων, ἀναγνωρίστηκε ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν κοινοβουλευτικῶν δυνάμεων ἡ ἄμεση ἀναγκαιότητα πολιτειακῆς παρέμβασης στὸν τομέα τῶν σχολικῶν ὑποδομῶν. Ἔτσι, ὅλη αὐτὴ ἡ πολιτειακὴ δραστηριότητα ἐπέδρασε θετικά ὥστε νὰ ἀποκτηθεῖ μία οὐσιαστικὴ γνώση σχετικά μέ τὴν σχολικὴ κτηριακὴ ὑποδομὴ τῆς χώρας καὶ νὰ ἀποτυπωθοῦν πιὸ συγκεκριμένα οἱ σχολικὲς ἐλλείψεις. Ὅμως, ἡ ἀνυπαρξία κανονισμοῦ γιά τὴν δημιουργία σχολικῶν κτηρίων, βάσει τῶν νέων ἐπιστημονικῶν κατακτήσεων τεχνικῆς καὶ ὑγιεινῆς, ἀποτελοῦσε μία ἀκόμη τροχοπέδη γιά τὴ δημιουργία νέων σχολικῶν μονάδων.

Τὸ τελευταῖο αὐτὸ πρόβλημα ἔρχεται νὰ καλύψει τὸ ἱστορικὸ διάταγμα τῆς 17^{ης} Μαΐου 1894, καθὼς ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο κανονιστικὸ κείμενο γιά τὸ σχολικὸ χῶρο. Τὸ διάταγμα συντάχθηκε ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο νομομηχανικὸ Δημήτρη Καλλία καὶ στηρίχθηκε, ἂν καὶ πολὺ πιὸ περιορισμένο, σχεδόν ἐξ ὀλοκλήρου στὸ γαλλικὸ κανονισμό γιά τὴν κατασκευὴ καὶ τὸν ἐξοπλισμὸ τῶν σχολικῶν κτηρίων τοῦ 1880. Τὸ πρῶτο ἄρθρο ὅριζε ὅτι τὰ σχέδια καὶ ὁ προϋπολογισμὸς κάθε σχολικοῦ κτηρίου, δημόσιου ἢ ἰδιωτικοῦ, πρέπει νὰ ὑποβάλλονται στὸ ὑπουργεῖο Ἑσωτερικῶν γιά νὰ θεωροῦνται ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῶν Δημοσίων Ἔργων, ἐνισχύοντας ἔτσι τὸν κεντρικὸ ἔλεγχο στὸν σχεδιασμὸ τῶν σχολικῶν κτηρίων. Τὰ ἐπόμενα ἄρθρα γενικά ἀφοροῦσαν τὴν χωροθέτηση τοῦ σχολείου. Ἐάν καὶ ἐξαρχῆς ἐλάχιστα σχολεῖα κατασκευάστηκαν σύμφωνα μέ τίς προδιαγραφές τοῦ διατάγματος, μετὰ τὸ 1898 τὸ διάταγμα θά ἐφαρμοστεῖ στὴν κατασκευὴ ἐνὸς σημαντικοῦ ἀριθμοῦ σχολικῶν κτηρίων, καθὼς ἀποτέλεσε τὴν βάση τοῦ πρώτου κρατικοῦ προγράμματος δημιουργίας σχολικῶν μονάδων. Παράλληλα, τὸ πρόβλημα τῆς χρηματοδότησης καὶ τοῦ διοικητικοῦ μηχανισμοῦ θά ἀντιμετωπιστοῦν ἀπὸ νέους νόμους, πού θά θέσουν τίς βάσεις γιά μία συνολικὴ κρατικὴ πολιτικὴ στὸν τομέα τῶν σχολικῶν ἐγκαταστάσεων.

Ἀξίζει νὰ σημειώσουμε, ὅτι, σχετικά μέ τὴν χρηματοδότηση τῶν δαπανῶν κατασκευῆς σχολικῶν κτηρίων, δημιουργεῖται εἰδικὸ χρηματοδοτικὸ κεφάλαιο, σύμφωνα μέ τὸ ἄρθρο 4 τοῦ νόμου ΒΤΕ' «Περὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν» τῆς 12^{ης} Ἰουλίου 1895, βάσει τοῦ ὁποῖου «τὸ κεφάλαιο τοῦτο προορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς βελτίωσιν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καὶ συμπλήρωσιν αὐτῆς» καὶ «ἐπιτρέπεται νὰ διατίθενται ἐκ τοῦ κεφαλαίου τούτου τὰ ἀπαιτούμενα ποσά, ὅπως βαθμιδὸν οἰκοδομηθῶσι τὰ ἀναγκαιοῦντα κτήρια, κατὰ

τούς ὑπό τῆς παιδαγωγικῆς γενομένης ἀποδεκτοὺς οἰκοδομικοὺς ὅρους διὰ τὰ ἐν πᾶσι τοῖς δήμοις ὑπάρχοντα δημοτικά σχολεῖα».

Εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι, λίγους μῆνες ἀργότερα, σύμφωνα μέ τό νόμο ΒΤΜΘ' τοῦ 1895, ἡ κατασκευή νέων σχολικῶν κτηρίων θά γινόταν πρῶτα στίς πρωτεύουσες καί στοὺς οἰκισμοὺς τῶν δήμων τρίτης τάξεως καί μόνο μετά τήν κάλυψη αὐτῶν τῶν ἀναγκῶν ἡ δραστηριότητα θά ἐπεκτεινόταν στοὺς δήμους δευτέρας καί πρώτης τάξεως. Ἡ ἀπόφαση αὐτή ὀφειλόταν στό γεγονός τοῦ μεγάλου κόστους κατασκευῆς σχολικῶν κτηρίων στίς μεγάλες πόλεις, πού θά εἶχε σάν συνέπεια τήν ἀπορρόφηση τῶν ἐσόδων ἀπό τὰ ἐκπαιδευτικά τέλη γιά τήν ἀνέγερση μικροῦ ἀριθμοῦ κτηρίων, καθὼς καί στό γεγονός ὅτι στίς μεγάλες πόλεις ὑπῆρχε πλούσιο οἰκιστικό ἀπόθεμα πού ἐπέτρεπε τήν κάλυψη τῶν σχολικῶν ἀναγκῶν μέ ἐνοικίαση διαφόρων κτηρίων. Πρόκειται λοιπόν γιά ἓνα θεσμικό πλαίσιο ἀρκετά πλήρες ὥστε νά ὑποστηρίξει μία συστηματική κρατική δραστηριότητα στήν ἐπικράτεια τῆς χώρας.

Ἔτσι, στίς 27 Σεπτεμβρίου 1895, τό ὑπουργεῖο στέλνει στά νομαρχιακά ἐποπτικά συμβούλια λιθογραφημένα σχέδια τοῦ νομομηχανικοῦ Δ. Καλλία, πού ἀφοροῦν ἀρχιτεκτονικά σχέδια διδακτηριακοῦ τύπου σχολείων. Σύμφωνα μέ τὰ σχέδια αὐτά ἡ αἵθουσα θά ἔχει χωρητικότητα 80 μαθητῶν καί ἀμφιπλάγιο φωτισμό, ἐνῶ τόσο ἡ διάταξη τῆς κάτοψης ὅσο καί ἡ μορφολογία παρουσιάζουν πολλά κοινά σημεῖα μέ τὰ σχέδια-τύπους τοῦ διατάγματος τοῦ 1894. Ἡ ἐγκύκλιος πού συνόδευε τή λιθογραφία ἀνέφερε τήν ἄμεση ἀποστολή ἐνός νέου σχεδίου γιά τόν ἴδιο τύπο σχολείου, ἀλλά μέ μονοπλάγιο φωτισμό. Παράλληλα, σέ συνεργασία μέ τοὺς ἐπιθεωρητές, οἱ νομομηχανικοὶ ἔπρεπε νά διαλέξουν τό διδακτηριακό τύπο πού προσαρμόζεται καλύτερα στό σχῆμα καί τόν προσανατολισμό τοῦ γηπέδου. Στή συνέχεια, στίς 5 Φεβρουαρίου 1898, τό ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς Δημόσιας Ἐκπαιδεύσεως, θά συγκροτήσει εἰδική ἐπιτροπή πρὸς ἐξέταση καί ἔγκριση σχεδίων διδακτηρίων, μέ τίς σημαντικότερες προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς σέ θέματα παιδαγωγικῆς καί ὑγιεινῆς. Ἔτσι, ἐκτός ἀπὸ τόν Δ. Καλλία, στήν ἐπιτροπή θά συμμετέχουν ὁ Σπ. Μωραΐτης, ὁ Γ. Βάφας, ὁ Π. Οἰκονόμου, ὁ Α. Τριανταφυλλίδης, ὁ Ι. Κυριακοῦ καί ὁ Ι. Μαμάης. Μερικοὺς μῆνες ἀργότερα τό ὑπουργεῖο στέλνει στά ἐποπτικά συμβούλια τὰ λιθογραφημένα σχέδια 4 τύπων διδακτηρίων, πού ἀντιστοιχοῦσαν στοὺς 4 τύπους ὑπαρχόντων δημοτικῶν σχολείων: μονοτάξιο, διτάξιο, τετρατάξιο καί ἑξατάξιο. Ἔτσι, στίς 20 Ἀπριλίου τοῦ 1898,

έγκρίνονται τά αρχιτεκτονικά σχέδια μονοτάξιου καί διτάξιου δημοτικού σχολείου, πού σχεδιάστηκαν από τόν νομομηχανικό Δημήτρη Καλλία (σχέδιο μονοτάξιου ή παραπάνω εικόνα).

Έτσι τήν πρώτη δεκαετία τοῦ 1900 κατασκευάζεται στόν Ἅγιο Γεώργιο τό ἐν λόγω σχολεῖο μαζί μέ ἄλλα στό Ν. Φωκίδας.

Ἡ αἴθουσα διδασκαλίας ἀποτελεῖ τήν ἐπαναλαμβανόμενη μονάδα στήν ὀργάνωση τῆς κάτοψης τῶν σχολείων τύπου «Καλλία», ἐνῶ ἡ ἐσωτερική της διαρρύθμιση εἶναι σύμφωνη μέ τό διάταγμα τοῦ 1894. Τό νέο στοιχεῖο πού παρουσίαζε εἶναι ἡ χρησιμοποίηση διθέσιων θρανίων, κατανεμημένο σέ σειρές καί στῆλες ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν μαθητῶν καί τό σχῆμα τῆς αἴθουσας. Ἡ διαφοροποίηση αὐτή ἀντανακλοῦσε μία ρεαλιστική ἀντιμετώπιση, πού λάμβανε ὑπόψη τίς ἰδιαιτερότητες τῆς φοίτησης, καθῶς ὁ νόμος ΒΤΜΘ΄ ὀριζε ὡς ἐλάχιστη διάρκεια φοίτησης τά τέσσερα χρόνια, ἐάν καί ἡ στάση τοῦ πληθυσμοῦ ἦταν πιό χαλαρή ἀπό τό νέο θεσμικό πλαίσιο. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι γονεῖς καί παιδιά δέν ἦταν ἀκόμη συνηθισμένα σέ μία φοίτηση πού διαρκοῦσε ἀρκετά συνεχόμενα ἔτη, καθῶς δέν εἶναι λίγες οἱ φορές, ὅπου, μαθητές μετά ἀπό ἓνα ἡ δύο χρόνια πρωτοβάθμιων σπουδῶν ἄφηναν τό σχολεῖο ἢ ἐγκατέλειπαν γιά ἓνα χρονικό διάστημα καί μετά συνέχιζαν καί πάλι τή φοίτησή τους. Εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι τό ἰσχυρό σημεῖο τῆς σύνθεσης τοῦ κτηρίου πού σχεδίασε ὁ Καλλίας εἶναι ὁ ἄξονας συμμετρίας πού διέρχεται ἀπό τήν κύρια εἴσοδο τοῦ κτηρίου. Πράγματι τά μονοτάξια σχολεῖα τύπου «Καλλία», παρουσιάζουν μία σειρά σημαντικῶν ἰδιαιτεροτήτων, ὅπου τά στοιχεῖα τοῦ νεοκλασικοῦ λεξιλογίου χρησιμοποιοῦνται μέ ἐπιτυχία. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Καλλίας ἀποδίδει ἐξαιρετική σημασία στή μορφολογία αὐτῶν τῶν κτηρίων, ὅπως στή σύνθεση τῆς ὄψης πρὸς τό δρόμο, σέ ἀντίθεση μέ τήν ὄψη πρὸς τήν αὐλή, πού παρουσιάζεται μέ ἀπλότητα καί χωρίς διακοσμητικά στοιχεῖα. Ἡ ὄψη τοῦ μονοτάξιου σχολείου εἶναι πλινθοκτιστή καί ἐπιχρισμένη μέ δίκλινη στέγη καλυμμένη μέ κεραμίδια, ἐνῶ ἔχει ὡς κύριο διακοσμητικό στοιχεῖο τήν εἴσοδο πού περιβάλλεται ἀπό παραστάδες καί ἐπιστεγάζεται ἀπό ἀέτωμα. Ἐπίσης, τά τέσσερα παράθυρα, δύο ἀπό κάθε πλευρά τῆς εἰσόδου, ἐνοποιοῦνται ἀπό ἐνιαία κορνίζα καί διαχωρίζονται ἀπό παραστάδες, ἐνῶ μία κορνίζα διακοσμημένη μέ ἀκροκέραμα διαμορφώνει τή στέψη τοῦ κτηρίου. Αὐτή ἡ νεοκλασική μορφολογία, σημαντικά ἐπηρεασμένη ἀπό τό κτήριο τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, συνιστᾷ ἀπάντηση στό ἤδη διατυπωμένο αἶτημα γιά ἓνα σχολικό κτήριο πού μέ τήν ἐπιβλητική

του ἐμφάνιση νά μπορεῖ νά συνεισφέρει στήν ἐνίσχυση τῆς ἐπιβολῆς τοῦ θεσμοῦ.

Εἶναι γεγονός ὅτι ἀπό τό 1898 ἕως τό 1911 κατασκευάστηκαν σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα 407 σχολεῖα μέ χρηματοδότηση ἀπό τά ἐκπαιδευτικά τέλη, ἐνῶ ὁ ποσοτικός ἀπολογισμός δέν θεωρεῖται ἐντυπωσιακός, καθὼς τά κτήρια αὐτά ἀντιπροσώπευαν μόνο τό 11,5% τῶν σχολείων πού λειτουργοῦν στό τέλος τοῦ 1910. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό 1910, 2.178 σχολεῖα στεγάζονται σέ νοικιασμένα κτήρια, ποσοστό πού ἀναλογεῖ στό 61% τοῦ συνόλου τῶν σχολείων. Τά κονδύλια πού διατίθενται γιά τήν κατασκευή νέων σχολείων δέν εἶναι ἐπαρκῆ, καθὼς μεταξὺ 1895 καί 1907 διατίθενται κάθε χρόνο 650.000 δραχμές, ἐνῶ γιά τήν ἴδια περίοδο τό κόστος κατασκευῆς γιά ἓνα μονοτάξιο σχολεῖο ἀνέρχεται κατά μέσο ὄρο στίς 14.000 δραχμές. Ἐπίσης, θά πρέπει νά συνυπολογιστοῦν τά ἐξοδα λειτουργίας τοῦ μηχανισμοῦ σχεδίασης καί ἐπίβλεψης τῶν ἐργασιῶν.

Ὅμως, ὅλα αὐτά τά «μικρά πανεπιστήμια», ἀκριβῆ ἀντίγραφα τοῦ ἴδιου προτύπου, διασκορπισμένα σέ ὁλόκληρη τή χώρα, σέ ἔντονη ἀντίθεση μέ τό ἀρχιτεκτονικό τους περιβάλλον, καθὼς σύμφωνα μέ τό νόμο τά σχολεῖα αὐτά κατασκευάστηκαν κατά προτεραιότητα σέ ἀγροτικούς οἰκισμούς, ἐνῶ ὁ ἐνιαῖος τύπος τους ἐφαρμόστηκε σέ ὅλες τίς περιοχές, περιλαμβανομένων καί τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς ἰδιαιτερότητες καί τό ἀνάγλυφο τῆς κάθε περιοχῆς.

Ἔτσι, τὰ κτήρια αὐτά ἔγιναν γιά μία ὁλόκληρη ἐποχή ἡ ἴδια εἰκόνα τοῦ σχολείου, ἔτσι ὥστε δεκάδες χρόνια ἀργότερα ἢ ἀκόμα καί σήμερα, κάθε νεοκλασικό σχολεῖο, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἡμερομηνία κατασκευῆς του, νά χαρακτηρίζεται σχολεῖο «τύπου Καλλία», ἢ λανθασμένα σχολεῖο «Συγγροῦ». Σέ σχέση μέ τό τελευταῖο αὐτό σημεῖο, μία μεγάλη παρανόηση δημιουργήθηκε τότε καί διατηρεῖται ἀκόμη καί σήμερα, τροφοδοτώντας ἔτσι τό μῦθο τῆς συνεισφορᾶς τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν στή συγκρότηση τοῦ πρωτοβάθμιου σχολικοῦ δικτύου. Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ ἀνέγερση αὐτῶν τῶν σχολείων στήν Ἑλλάδα, ἀποδίδεται συχνά σέ δωρεά τοῦ Α. Συγγροῦ, παρόλο πού τά συγκεκριμένα σχολικά κτήρια ἔχουν κατασκευαστεῖ μέ δαπάνες ἀπό τά ἐκπαιδευτικά τέλη. Στήν πραγματικότητα, ὅμως, ὁ Α. Συγγρός μέ τήν διαθήκη του πού συντάχθηκε τό 1896 ἀφήνει στό κράτος τό ποσό τῶν 750.000 μέ προορισμό τήν κατασκευή δημοτικῶν σχολείων σ' ὅλη τή χώρα ἐκτός ἀπό τήν πρωτεύουσα. Ὅμως, τό κεφάλαιο αὐτό, πού κατατέθηκε στήν Ἐθνική Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος τήν 1 Ἰανουαρίου 1904, παραμένει ἀκέραιο (κεφάλαιο καί τόκοι) τό 1926 (Μητρῶν τῶν εἰς τήν ἄμεσον διαχείρησιν καί τῶν εἰς τήν ἐποπτεῖαν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καί Θρησκευμάτων ὑπαγόμενων κληροδοτημάτων, Ἀθήνα 1929, τόμος Α', σ. 593), ἐνῶ ἀκόμα καί ἐάν ἡ πολιτεία ἔκανε χρήση τῶν χρημάτων τοῦ Συγγροῦ, δέν θά ἔφθαναν γιά τήν κατασκευή περισσότερων ἀπό 50 μονοθέσιων σχολείων. Σέ κάθε περίπτωση, τά σχολεῖα τύπου «Καλλία» ἀποτελοῦν ἕνα σημαντικό κομμάτι τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καί πολιτιστικῆς κληρονομιάς τοῦ τόπου, ἐνῶ ἀποτυπώνουν τήν βάση τοῦ πρώτου κρατικοῦ κανονιστικοῦ προγράμματος δημιουργίας σχολικῶν μονάδων.

Ἐπίσης, στήν ἀνέγερση αὐτῶν τῶν σχολείων στό Νομό Φωκίδας συνέβαλε ἀποτελεσματικά καί ὁ Συντοπίτης μας Ἀνάργυρος Σιμόπουλος (1837- 1908), ἐπί σειρά ἐτῶν Ὑπουργός Οἰκονομικῶν στήν κυβέρνηση τοῦ Δημητρίου Ράλλη καί στίς κυβερνήσεις τοῦ Γεωργίου Θεοτόκη, στό κόμμα τοῦ ὁποῖου ἦταν ἀπό τά βασικότερα στελέχη.

Ἀκολουθεῖ βιογραφικό του.

Ἐπιμέλεια Ι. Γ. Ρ. ἀπό στοιχεῖα τοῦ ἄρθρου τοῦ Δημοσθένη Κορδοῦ, Ὑποψηφίου Διδάκτορος Ἱστορίας, Ἀρχαιολογίας καί Διαχείρισης Πολιτισμικῶν Ἀγαθῶν τοῦ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου καί στοιχεῖα τοῦ ἀρχείου τῆς Ε.Φ.Μ.

Ἀναδημοσιεύουμε τό βιογραφικό του Ἀναργύρου Σιμοπούλου ὅπως δημοσιεύθηκε σέ Φύλλο τῆς Ἐφημερίδας «ΦΩΚΙΚΟΣ ΛΑΟΣ» 7 Ἰουλίου 1952.

ΕΠΙ Τῆ ΕΠΕΤΕΙῶ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ

ΑΝΑΡΓΥΡΟΣ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑ ΑΣΤΕΡΙ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

Ἡμέρα τῆς 22 Ἰουλίου 1952, καθ' ἣν συμπληροῦνται 44 ὁλόκληρα χρόνια ἀπό τοῦ θανάτου τοῦ διαπρεποῦς Ἀμφισσέως, πολιτικοῦ καί οἰκονομολόγου Ἀναργύρου Σιμοπούλου, μᾶς παρακινεῖ νά ἀφιερῶσωμεν εἰς τήν μνήμην του τάς ὀλίγας αὐτάς λέξεις, πού δέν ἀποτελοῦν, φυσικά, βιογραφίαν τοῦ ἀνδρός, ἀλλά ἀπλῶς μίαν σκιαγραφίαν του.

Ὁ Σιμόπουλος! Ἦτο ὁ γίγας πού ὄχι μόνον ἐγέμιζεν ἐπὶ δεκαετηρίδας τήν Φωκίδα, ἀλλά καί ἐλάμπρυνε τήν ὅλην Ἑλληνικήν πολιτικήν ζωήν. Ἡ Παρνασσίς εἶχε, πλήν τοῦ Σιμοπούλου, γεννήσει τόν Εὐθύμιον Κεχαγιάν,

ἐξέχοντα οἰκονομολόγον καί πολιτικόν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, καί συνεχίζει ἀκόμη καί σήμερα νά χαρίζη εἰς τήν Ἑλλάδα ἐντίμους καί ικανοὺς πολιτευτάς. Τό ὄνομα ὅμως τοῦ Ἀναργύρου Σιμοπούλου συγκινεῖ πάντοτε τοὺς Ρουμελιῶτες, τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι ἐψήφισαν τόν Σιμόπουλον. Ἄλλ' οἱ νεώτεροι καί οἱ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος καταγόμενοι δέν γνωρίζουν τάς λεπτομερείας τῆς ζωῆς καί τάς σταδιοδρομίας του, δι' αὐτό δέ ἡ ἔλλειψις μιᾶς βιογραφίας τοῦ Σιμοπούλου εἶναι πολύ αἰσθητή.

Ὁ Ἀναργυρος Σιμόπουλος ἐγεννήθη τό 1837 εἰς τήν Ἀμφισσαν, ὅπου καί παρηκολούθησε τάς ἐγκυκλίους σπουδάς. Κατόπιν, με-

τέβει εἰς Ἀθήνας, ἐργασθεῖς καί καταλαβὼν ταχαίως ἀνατωτάτας θέσεις εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν καί τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, ὅπου προΐστατο τότε ὁ ἐπιφανὴς πολιτευτὴς καί οἰκονομολόγος συμπολίτης τοῦ Εὐθύμιος Κεχαγιάς. Ὁ Σιμόπουλος ὑπῆρξε αὐτοδημιούργητος. Γόνος ἐντίμου, ἀλλὰ πτωχῆς οἰκογενείας. Ἠγωνίσθη σκληρὰ διὰ νὰ ζήσῃ καί νὰ ἐπιβληθεῖ. Ἦτο (μυαλό φυσικό) –ὅπως λέγει ὁ λαός– ἀλλὰ συνεδύαζε καί τὴν ἐργατικότητα καί τὴν τιμιότητα, ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι συνέβαλον πολὺ εἰς τὴν ἀνάδειξίν του. Ὁ Κεχαγιάς τὸν ἐπρόσεξε καί τὸν προώθησε, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ καί χωρὶς τὸν Κεχαγιά, ὁ Σιμόπουλος θὰ εὔρισκεν, ἴσως ὀλίγον ἀργότερα, τὸν δρόμον του.

Ἀπὸ τοῦ 1875 ἀρχίζει ἡ ἀνάμιξις του εἰς τὴν πολιτικὴν καί ἡ λαμπρά πολιτικὴ σταδιοδρομία του, ἡ ὁποία θὰ συνεχισθῇ ἄνευ διακοπῆς μέχρι τοῦ μοιραίου Ἰουλίου τοῦ 1908, χρονολογίας τοῦ θανάτου του. Καθ' ὅλα τὰ 33 αὐτὰ χρόνια, ὁ Σιμόπουλος ὑπῆρξε σηματοφόρος τοῦ ἀνορθωτικοῦ προγράμματος τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος καί δεξὶ χέρι τοῦ ἀειμνήστου Χαριλάου Τρικούπη ἀρχικῶς, ἤτοι μέχρι τοῦ 1896 πού ἔζη οὗτος, καί τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Θεοτόκη, βραδύτερον. Στενώτατος συνεργάτης τοῦ μεγάλου τέκνου τοῦ Μεσολογγίου διωρίσθη Ὑπουργός Δικαιοσύνης τὸ 1892 καί διεξῆγεν κατ' ἔτος τοὺς κοινοβουλευτικούς ἀγῶνας διὰ τὸν προϋπολογισμόν. Ὑπουργός Οἰκονομικῶν διὰ πρώτην φορὰν ἐγένετο ὁ Ἀνάργυρος Σιμόπουλος τὸ 1898 ὅταν πλέον εἶχεν ἐκλείψει ὁ Χαρίλαος Τρικούπης ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν πολιτικὴν σκηνὴν καί ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ἐν συνεχείᾳ, ἐ χρημάτισεν Ὑπουργός Οἰκονομικῶν τὸ 1899, τὸ 1900, τὸ 1901, τὸ 1903, τὸ 1904, τὸ 1906 καί τὸ 1907.

Κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, ὁ Σιμόπουλος δέν ἐπέτυχεν ἀπλῶς ὡς Ὑπουργός Οἰκονομικῶν, ἀλλ' ἀφῆκεν ἐποχὴν. Οἱ οἰκονομικοὶ του νόμοι καί οἱ προϋπολογισμοί, πού κατήρτιζε, ἦσαν κάτι τὸ ἀξιοθαύμαστον. Χωρὶς νὰ δικαιολογῇται ποσῶς ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ «φορομπήχτου» πού τοῦ ἀπέδιδαν οἱ πολιτικοὶ τοῦ ἀντίπαλοι, ἀπετέλη ἀντιθέτως κοινὴν διαπίστωσιν ἡ μεγάλη οἰκονομολογικὴ του ἀξία. Ἐγνώριζεν ὁ Σιμόπουλος τὸν τρόπον νὰ ἔχῃ τὰ ταμεῖα τοῦ κράτους γεμᾶτα μέ τὸ νοικοκυρεῖμένο του σύστημα καί μέ τὸ πρακτικὸ μυαλό του, διότι, ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, ὁ Σιμόπουλος οὔτε εἰς τὸ ἐξωτερικὸ εἶχε σπουδάσει, οὔτε κἂν ἐν Ἑλλάδι εἶχε φοιτήσῃ εἰς Ἀνωτάτην τινὰ σχολήν. Ἐφόδιά του ἦσαν ὁ νοῦς του, ἡ μακρὰ πείρα του περὶ τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα καί ἡ ἔφεσις του πρὸς μάθησιν. Ὁ Ἀνάργυρος Σιμόπουλος ἦτο χαρακτηριστικὴ περίπτωση τοῦ θριάμ-

βου ενός αὐτοδιδάκτου.

Ἐγκολπωθεὶς τὴν ἰδεολογίαν τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος μὰ τὰς ὑψηλὰς φιλολαϊκὰς του ἐπιδιώξεις, ὁ Ἀνάργυρος Σιμόπουλος ἠνάλωσε τὸν ἑαυτό του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος, τῆς εὐάνδρου Παρνασσίδος, ὅπου ἡ μνήμη του παραμένει εἰσέτι ἱερά. Καὶ εἰς τό τέλος, ἀπέθανε πραγματικά «Ἀνάργυρος», ὅπως ἦτο τό ὄνομά του, ἀκολουθήσας τὸν κλῆρον ὄλων τῶν τιμίων τῆς Ἑλλάδος πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ ἀποστομώσας ὅσους ποτέ τὸν ἐσυκοφάντησαν ἢ τὸν ἠδίκησαν.

Ὁ Σιμόπουλος ἦτο πολιτικός μεγάλης πνοῆς. Δέν ἦτο θιασώτης τῆς μικροπολιτικῆς καὶ τοῦ φατριαστικοῦ πνεύματος. Μέ τῇ βροντῶδῃ φωνῇ του, εἴτε εἰς τὴν βουλὴν εἴτε εἰς τὴν Ἀμφισσαν, διεκκήρυττε τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνωτέρας πολιτικῆς ἠθικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπίστευσεν αὐτός καὶ ὁ ἀρχηγός του. Τό ἐπιβλητικόν του παράστημα ὡς καὶ ἡ ἰσχυρά κεφαλὴ του ἐδημιούργουν τὰς πρῶτας προϋποθέσεις τῆς ἐπιβολῆς καὶ τοῦ γοήτρου τοῦ ἐπὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἐκλογέων του, καὶ ἀφώπλιζαν κάθε ἀντίρρηση καὶ κάθε ἀμφιβολίαν.

Οἰκονομολογικὴ ἐμβριθεία, εἰλικρίνεια, σεμνότης, καλλιέπεια καὶ μαχητικόν πνεῦμα διακρίνουν τὰς ἐπὶ τῶν προϋπολογισμῶν ἀπαγορεύσεις τοῦ ἐν τῇ βουλῇ, ταυτοχρόνως δέ καὶ βαθεῖα γνώσις τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητος:

«Οὐδέποτε ἠξιώσαμεν ἡμεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὴν τέως κοινοβουλευτικὴν πλειοψηφίαν —ἔλεγε ὁ Σιμόπουλος— ὅτι τὰ πάντα εἶχαν παρ' ἡμῖν ὡς ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν. Οὐδέποτε ἠξιώσαμεν, ὅτι οὐδὲν εἶχομεν ἔτι νὰ πράξωμεν πρὸς βελτίωσιν καὶ προαγωγὴν τῶν καθ' ἡμᾶς. Τοῦναντίον, φρονῶ, ὅτι τὰ θεμέλια μόνον τοῦ οἰκοδομήματος εἶχον τεθῇ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν τετραετίαν, πολλὰ δέ ὑπελείποντο τὰ πρακταῖα».

Ἡ γραμμὴ τοῦ Σιμοπούλου ἐβασίζετο ἐπὶ τοῦ προγράμματος τοῦ ἀρχηγοῦ του, ἦτο ὅθεν δημιουργικὴ, προοδευτικὴ καὶ δικαία. Ἀπέβλεπεν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀπολλοτρίωσιν τῶν μεγάλων θεσσαλικῶν καὶ λοιπῶν ἀγροκτημάτων πρὸς ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων ἀγροτῶν καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν φορολογικῆς δικαιοσύνης. «Δέν εἶναι οὐδέ δημοτικόν, οὐδέ ἐπιθυμητόν εἰς οἶονδῆποτε πολιτικόν ἄνδρα —ἐτόνιζεν ὁ Ἀνάργυρος Σιμόπουλος ἐν τῇ βουλῇ— ὅταν ἀνέρχεται εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ προκαλῇ ἀμέσως παρὰ τοῦ κοινοβουλίου αὐξήσιν τῆς φορολογίας». Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ἡ κυβέρνησις ἐθεώρησε τὴν παρελθοῦσαν τετραετίαν ὡς ἔχουσιν κύριον καὶ θεμελιώδη προορισμόν τὴν βελτίωσιν καὶ ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν ἡμῶν διὰ τῆς ἀναπτύ-

ξεως τῶν πόρων τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου καί διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀπαραιτήτων δημοσίων ἔργων ἐν συνδυασμῷ πρό τήν ἀνάπτυξιν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας». Ἀλλ' ὁ ρεαλισμός καί ἡ παρατηρητικότητα τοῦ τόν ὠθεῖ εἰς μίαν θλιβεράν διαπίστωσιν διὰ τήν ιδιοτέλειαν πολλῶν ἐκ τῶν φίλων τῶν διαφόρων κυβερνήσεων:

«Ἐγὼ ὁμολογῶ –διεκήρυττεν εἰς μίαν συνεδρίασιν τῆς βουλῆς– ὅτι οὐδένα γινώσκω ἀνήκοντα εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τήν πολιτικήν πτέρυγαν, ἀποφασίσαντα νά ἐξυπηρετήσῃ πολιτικόν τι σχέδιον ἐπὶ θυσίᾳ τῆς περιουσίας του». Καί ἐν συνεχείᾳ ἀνέφερε περιπτώσεις κερδοσκοπικῶν πράξεων εἰς τό χρηματιστήριον ἐκ μέρους ιδιωτῶν, χωρίς νά ἀποδίδῃ, ὅμως, πολιτικήν σημασίαν εἰς τά ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τελούμενα διότι –ὡς ἔλεγεν– «Οἱ ἐν αὐτῷ ἐμπορευόμενοι ἢ παίζοντες ἔν ἔχουσιν ἐλατήριον· τό ἀτομικόν των συμφέρον». Τήν τεραστίαν σημασίαν τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος διὰ τήν Ἑλλάδα εἶχε κατανοήσῃ καλῶς ὁ ἀείμνηστος αὐτός οἰκονομολόγος, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό μίαν ἀγόρευσίν του εἰς τήν βουλὴν κατὰ τάς ἀρχάς τοῦ 1892. «Δέν πρόκειται –ἔλεγε– περί ψήφου τῆς βουλῆς συνήθους, ἀλλὰ πρόκειται περί ψήφου συνδεομένης πρὸς τό παρόν καί τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος. Προκαλεῖσθε εἰς ψῆφον, ἥτις θά περιβληθῇ μέ ἱστορικὴν ἀξίαν, διότι σήμερον πρόκειται νά ἀποφασίσῃ ἡ βουλὴ περί τοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδας ἡμῶν».

Αὐτός ἦτο ὁ Σιμόπουλος. Καί γι' αὐτό, παρόλα τά σαράντα τέσσερα χρόνια πού ἔχουν περάσει ἀπό τοῦ θανάτου του, τό κενόν πού ἀφῆκεν εἶναι, τουλάχιστον εἰς τήν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, πάντοτε αἰσθητόν. Πότε, ἀλήθεια, θά συμπληρωθῇ ἡ ἔλλειψις ἐνός ἀνδριάντος ἢ ἔστω μιᾶς προτομῆς τοῦ Σιμοπούλου εἰς τήν γεννέτειράν του Ἀμφισσα; Τό νέον Δημοτικόν Συμβούλιον τῆς πόλεως καί οἱ ἀπανταχοῦ Σύλλογοι Παρνασσιδέων ἔχουν τόν λόγο.

ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΤΑΡΑΤΣΑ (ΝΥΝ ΛΟΥΚΑ ΔΡΙΒΑ)

ΕΝΑ ΕΠΙΒΛΗΤΙΚΟ «ΜΕΓΑΡΟ» ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΑΜΦΙΣΣΑΣ

Ένα ἀπό τά πιό ὁμορφα ἀρχοντικά τῆς πόλης τῆς Ἀμφισσας, εἶχαμε τήν εὐκαιρία νά ἐπισκεφτοῦμε μέ τούς μαθητές τοῦ 3^{ου} Δημοτικοῦ Σχολείου. Τό «Ἀρχοντικό Ταράτσα» (τωρινό Λουκά Δρίβα), στέκει ἐπιβλητικό στό κέντρο τῆς πόλης καί σαγηνεύει μέ τήν ὁμορφιά του τούς περαστικούς. Τό «Μέγαρο» τῶν Σαλώνων, μέ τήν ἐντυπωσιακή διακοσμημένη ξύλινη ἐξωτερική του πόρτα, τίς κορνίζες τῶν παραθύρων, τά ξεχωριστά σιδηροκάγκελα στίς μπαλκονόπορτες, τό μοναδικό παράθυρο στό κλιμακοστάσιο, τήν ξύλινη ἐσωτερική σκάλα

περίτεχνης κατασκευῆς, τὰ ψηλοτάβανα δωμάτια καί τίς «ἀνακτορικές» πόρτες ἐσωτερικοῦ χώρου μέ τίς μεγάλες διαστάσεις, μαγεύει τόν ἐπισκέπτη τῆς οἰκίας καί τόν κάνει νά ἀναρωτιέται πόση ἀκμή γνώρισε αὐτή ἡ πόλη στό παρελθόν. Ξετυλίγοντας τήν ἱστορία του μαθαίνουμε τά ἑξῆς:

Ὁ τωρινός ιδιοκτήτης τοῦ σπιτιοῦ μᾶς εἶπε γιά τό ἀρχοντικό:

«Ἡ κατασκευή τοῦ διώροφου κτιρίου ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἀνδρούτσου 24 καί Γάτου, ἔγινε περίπου μεταξύ 1915 καί 1918. Ὁ λόγος τῆς κατασκευῆς του ἀπό τόν κ. Δημήτρη Ταράτσα ἦταν νά λειτουργήσει τό ἰσόγειο ὡς ἐμπορικό κατάστημα καί ὁ ὄροφος ὡς οἰκία αὐτοῦ καί τῆς οἰκογένειάς του. Τό κτίριο αὐτό ξεχώριζε ἀπό τήν μεγαλοπρέπεια τῆς κατασκευῆς του, δεδομένου ὅτι στήν γειτονιά ἐκείνη τήν ἐποχή λειτουργοῦσαν πολύ μικρά μαγαζιά ὡς τσαγκαράδικα καί κουδουνάδικα, γι' αὐτό καί τό συγκεκριμένο οἶκημα τό ἔλεγαν «Μέγαρο».

Ἀρχιτεκτονικά πρόκειται γιά ἓνα ἀξιόλογο διατηρητέο μνημεῖο μέ ΦΕΚ ἀπό τό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καί μέ πολύ ιδιαίτερες καί ξεχωριστές κορνίζες στήν κεντρική πόρτα, ὅπως σέ ὅλα τά ἀνοίγματα τοῦ ὀρόφου καί στά παράθυρα. Ἡ πόρτα εἶναι ἴδια ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού κατοικήθηκε τό σπίτι, ἡλικιακά φτάνει τόν ἕναν αἰῶνα. Ἰδιαίτερης κατασκευῆς εἶναι ἡ ἐσωτερική ξύλινη σκάλα –ἐνός αἰῶνα καί αὐτή– πού ἀνεβαίνει στόν ὄροφο μέ τήν μονοκόμματα κουπαστή καί τά κάγκελα στερεωμένα μέ ξύλινα καρφιά. Τό ἀσπρόμαυρο γκρι πλακάκι τῆς εἰσόδου εἶναι ἐπίσης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης στά 19 ἑκατοστά ἡ πλευρά καί ἔχοντας καί μεγάλο πάχος.

Ὁ ὄροφος εἶναι 146 τ.μ. μαζί μέ τό κλιμακοστάσιο καί 130 τ.μ. τό ἰσόγειο μαγαζί. Ἔχει 12 ἐξωτερικά παράθυρα καί 4 μπαλκονόπορτες μέ τρεῖς βεράντες μπροστά καί μία πίσω, ξύλινη, πού κατεβαίνει στόν κήπο. Τά παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ εἶναι μέ περσίδες καί μεγάλων διαστάσεων γιά νά μπαίνει ἄπλετο φῶς στό σπίτι. Ἡ αὐλή τοῦ σπιτιοῦ εἶναι μεγάλη, γύρω στά 160 τ.μ. καί ἡ κατοικία διαθέτει καί ὑπόγειο, 146 τ.μ. περίπου.

Τά μπαλκόνια στηρίζονται σέ μαρμάρινα φουρούσια (δοκάρια πού στηρίζει κάτι πού προεξέχει) καί ἔχουν μασίφ σιδεροκάγκελα.

Στήν εἴσοδο τοῦ σπιτιοῦ, πρίν ἀνέβεις τή σκάλα, στόν τοῖχο ὑπάρχει μία κόγχη ὅπου ἐκεῖ οἱ κτήτορες, τά παλιά χρόνια, ἔβα-

ζαν ἓνα ἄγαλμα γιά νά εὐλογεῖ αὐτούς πού ἔρχονται καί αὐτούς πού φεύγουν ἀπό τό σπίτι, κάτι πού συνηθιζόταν στό παρελθόν νά ὑπάρχει στίς εἰσόδους.

Τά ἐσωτερικά χρώματα τῶν τοίχων εἶναι βιενέζικου στύλ, τό μεγάλο παράθυρο πού ὑπάρχει ἀνεβαίνοντας τή σκάλα καί φωτίζει ὅλο τόν ὄροφο, ἀπό τό κλιμακοστάσιο, ἔχει ἐπιρροές ἀπό «Belle Epoque» ἐποχή, ὅπως οἱ κορνίζες τῆς πόρτας καί τῶν παραθύρων, γιατί ὅπως μου ἔλεγαν οἱ συγγενεῖς του πού μου τό πούλησαν, ὁ ιδιοκτήτης τοῦ σπιτιοῦ ἦταν ἔμπορος καί εἶχε πολλά ὀπτικά ἐρεθίσματα ἀπό σπίτια τῆς Πλάκας, τοῦ Θησείου, ἀπό τό Μοναστηράκι ὅπου πήγαινε ἐκεῖ γιά τίς δουλειές του. Αὐτός ἔδωσε τίς ὁδηγίες στούς μαστόρους γιά τό πῶς θά κατασκευαστεῖ τό οἶκημα καί ἔχει αὐτές τίς ἰδιαιτερότητες στίς κορνίζες καί στά παράθυρα.

Ὁ κατοικήσιμος ὄροφος ἔχει ἕξι μεγάλα δωμάτια σύν κουζίνα καί μπάνιο. Ἡ τουαλέτα τά πρῶτα χρόνια ἦταν ἐξωτερική, μετὰ ὅμως ἔγινε κατασκευή της στό ἐσωτερικό τοῦ σπιτιοῦ. Τό πάτωμα τοῦ διατηρητέου παραμένει ξύλινο καί οἱ πόρτες ἐπίσης. Εἶναι ξεχωριστές γιά τό μέγεθός τους. Τό δωμάτια εἶναι ψηλοτάβανα καί τό ὕψος τους φτάνει τά 4,40 μ. Εἶναι ἀπό τά πρῶτα σπίτια στήν Ἀμφισσα πού λειτούργησαν μέ ρεῦμα καί ὑπάρχουν καί ἀποδείξεις πληρωμῆς ρεύματος, ἀπό τόν ιδιοκτήτη, στήν «Ἀνώ-νυμη Ἡλεκτρική Ἑταιρεία Ἀμφισσας» πού ἰδρύθηκε τό 1927. Αὐτό πού ἀξίζει νά δεῖ κανεῖς εἶναι οἱ παλιοί διακόπτες τοῦ ρεύματος πού χρονολογοῦνται ἀπό ἐκείνη τή χρονική περίοδο.

Στήν κουζίνα ὑπάρχει ἀκόμα τό ξύλινης κατασκευῆς ντουλάπι, ὅπου τοποθετοῦσαν τά πιάτα σέ ράφια γιά νά εἶναι ἀσφαλισμένα ἀπό τό σεισμό. Στήν ὀροφή τοῦ δωματίου ὑπάρχει μικρό ἄνοιγμα γιά νά μπορεῖ ὁ ιδιοκτήτης νά ἀνεβαίνει καί νά βλέπει τυχόν προβλήματα στή σκεπή. Ἰδιαίτερης κατασκευῆς εἶναι καί ἡ «φούσκα» - ἀπορροφητήρας τῆς ἐποχῆς.

Δύο δωμάτια –ἐκεῖ πού σέ ὁδηγεῖ ὁ ἐσωτερικός διάδρομος τοῦ σπιτιοῦ– ἐπικοινωνοῦσαν μεταξύ τους μέ πόρτες πού ἄνοιγαν καί γινόταν ἐνιαία αἶθουσα συνεδριάσεων τῶν ἐμπόρων τῆς ἐποχῆς. Στό ἓνα δωμάτιο ὑπάρχει ἓνα μικρό ἄνοιγμα πού ἐπικοινωνεῖ μέ τό δωμάτιο ὑπηρεσίας ὅπου οἱ ὑπηρέτριες ἔβαζαν τό δίσκο μέ φαγητό, ποτό, νερό, γιά νά σερβίρουν τούς καλεσμένους, χωρίς νά εἶναι οἱ ἴδιες παροῦσες καί νά ἐνοχλοῦν στίς συσκέψεις.

Κατά τή διάρκεια τοῦ πολέμου τοῦ 1940, εἶχε ἐπιταχθεῖ ἀπό

τούς Ἰταλούς καί ὕστερα ἀπό τό γερμανικό στρατό. Ἀπό μαρτυρίες, ἀκούγεται πώς ἦταν τό ἀρχηγεῖο τους στήν Ἀμφισσα. Τό γωνιακό δωμάτιο ἐπὶ τῆς Ἀνδρούτσου καί Γάτου ἦταν τό γραφεῖο τοῦ Γερμανοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητῆ τῆς Ἀμφισσας, τήν περίοδο τοῦ πολέμου.

Τό ἱσόγειο τοῦ κτιρίου λειτούργησε ἀπό τόν Δημήτριο Ταράτσα ὡς ἐμπορικό τῆς ἐποχῆς, ἀπό ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1920 ὡς τό 1962 περίπου. Μετά ἀπό τό 1962 ἐνοικιάστηκε σέ διάφορους ἐπιχειρηματίες καί ἐξακολούθησε νά λειτουργεῖ ὡς κατάστημα, τό ἱσόγειο, ἐνῶ ὁ ὄροφος λειτούργησε ὡς κατοικία, φροντιστήριο Ἀγγλικῶν, κλινική κ.λπ.

Στοιχεῖα γιά τό ἀρχοντικό Ταράτσα μᾶς ἔδωσε καί ἡ ἐγγονή του Παναγιώτα –πού ζεῖ στήν Ἀθήνα σήμερα– κόρη Ἰωάννη Ταράτσα, γιοῦ τοῦ Δημήτρη. Αὐτά προέρχονται ἀπό ἀναμνήσεις ἀφηγήσεων τοῦ πατέρα της καί τῶν θείων της:

«Ὁ Δημήτριος Ταράτσας τοῦ Βασιλείου καί τῆς Κωνσταντίνας γεννήθηκε στίς 19-3-1879 στό Διακόπι Φωκίδας. Ἐμεινε ὀρφανός καί ἀπό τούς δύο γονεῖς στήν ἡλικία τῶν 7 ἐτῶν καί ζοῦσε φτωχικά. Φεύγει, ὄντας παιδί, γιά τήν Ἀθήνα προκειμένου νά μάθει τήν τέχνη τοῦ τσαγκάρη πού θά τοῦ ἐξασφάλιζε ἕνα ἀσφαλές ἐπίπεδο διαβίωσης. Ὅμως καταπιάνεται μέ τό μικρεμπόριο πού ἀρχίζει νά τοῦ ἀποφέρει χρήματα. Ἡ οἰκονομική του κατάσταση γίνεται ὅλο καί καλύτερη καί ἀποκτᾷ μιᾷ μεγάλη ἄνεση ὅσον ἀφορᾷ τή διαχείριση τοῦ χρήματος. Φεύγει ἀπό τήν Ἀθήνα καί ἔρχεται στήν Ἀμφισσα, ἄγνωστο σέ ποιά οἰκία διαμένει ἀρχικά, γιά νά ἀνοίξει τελικά ἕνα μεγάλο ἐμπορικό κατάστημα μέ εἶδη νεωτερισμοῦ. Ἀγοράζει τό οἰκόπεδο –πού εἶναι σήμερα τό διατηρητέο σπίτι– καί ἀρχίζει νά κτίζει κατοικία διώροφη. Ἐφάχνε γιά ἕνα χῶρο σέ κεντρικό σημεῖο τῆς πόλης, θέλοντας νά κάνει ἕνα οἰκοδόμημα (σπίτι καί κατάστημα) πού θά προκαλοῦσε ἐντύπωση, θά ξεχώριζε καί τό μαγαζί του θά ἦταν εὐκόλα προσβάσιμο καί ἐντοπίσιμο ἀπό τούς κατοίκους τῆς περιοχῆς. Ὁ ἴδιος τόν ὄροφο τόν ἤθελε γιά προσωπική οἰκία καί τό ἱσόγειο γιά κατάστημα.

Παράλληλα παντρεύεται ἀπό ἔρωτα τήν Παναγούλα Κανδή-λαλα τοῦ Ἰωάννη (ἀδελφή τῆς γιαγιᾶς τῶν Ἀμφισσέων Δημήτρη καί Βαγγέλη Παλούκη), ἡ ὁποία ἦταν ὀρφανή ἀπό πατέρα καί προερχόταν ἀπό φτωχική οἰκογένεια. Ἡ ἴδια μάλιστα εἶχε φοιτήσει στό σχολεῖο μέχρι τή Β΄ Δημοτικῆ, λέγοντας πώς τήν

ἐνδιέφερε νά μάθει μόνο νά μετρᾶ, γιά νά πάει σέ μικρή ἡλικία στήν Ἀθήνα καί νά μάθει τήν τέχνη τῆς μοδιστρικῆς. Ὁ Δημήτριος Ταράτσας καί λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς του εὐρωστίας ἦταν ἕνας περιζήτητος γαμπρός στήν πόλη. Τό ζευγάρι ἀποκτᾶ τό πρῶτο του παιδί, τήν Κωνσταντίνα, στίς 12-4-1917 καί μετά τήν Ἀθηνᾶ στίς 19-1-1919. Οἱ ἐργασίες τοῦ σπιτιοῦ ἔχουν τελειώσει καί τό ζευγάρι μετακομίζει στή νέα του διώροφη κατοικία.

Λειτουργεῖ καί τό ἐμπορικό κατάστημα μέ τήν ἐπωνυμία του, Δ. Ταράτσας, “Η ΝΕΑ ΑΓΟΡΑ” πουλώντας ὑφάσματα, φορέματα, εἶδη κυνηγιοῦ, ὀμπρέλες, καλλυντικά, σαπούνια, εἶδη ραπτικῆς, ἀρώματα, ὀδοντόκρεμες, ὀδοντόβουρτσες κ.ἄ.

Τό σπίτι του πραγματικά ἐντυπωσιάζει τούς κατοίκους τῆς πόλης –τό ἐπιζητοῦσε καί ὁ ἴδιος αὐτό– καί ἦταν ἕνα πανέμορφο οἰκοδόμημα μέ διαφορετικά διακοσμητικά στοιχεῖα στίς ὀψεις. Δηλαδή, ὁ ἴδιος δέν ἤθελε νά ἀντιγράψει τά ἄλλα ἀρχοντικά τῆς Ἀμφισσας, ἀλλά ἤθελε νά δημιουργήσει κάτι διαφορετικό μέ μείγμα ἰδεῶν τόσο τοῦ ἰδίου πού “ἔκλεβε” στοιχεῖα ἀπό τά ἀρχοντικά σπίτια τῆς Ἀθήνας ὅσο καί τῶν ντόπιων τεχνητῶν πού τούς καθοδηγοῦσε στήν κατασκευή. Γιά παράδειγμα, ἡ ἐξωτερική πόρτα τοῦ σπιτιοῦ, τό πορτόνι, ἔχει νεοκλασικά στοιχεῖα, τό παράθυρο στό κλιμακοστάσιο τῆς belle époque ἐποχῆς καί οἱ κορνίζες γύρω ἀπό τά παράθυρα, στοιχεῖα art deco καί art nouveau (διεθνές καλλιτεχνικό κίνημα, στήν ἀρχιτεκτονική καί στίς ἐφαρμοσμένες τέχνες, κυρίως τήν διακόσμηση, πού ἀναπτύχθηκε μεταξύ του 1890 καί τοῦ 1910). Τό κτίριο εἶναι ἀπό ὠμοπλινθοδομή (πλῖθα) μέ λίθινη θεμελίωση. Ὑπῆρχε τότε ἡ ἐξῆς ἀποψη γι’ αὐτές τίς κατασκευές: “φύλαξέ με ἀπ’ τό νερό νά σέ φυλάξω ἀπ’ τό σεισμό”. Οἱ ἐσωτερικοί χώροι εἶναι ψηλοί (ψηλοτάβανοι), μέ μεγάλες πόρτες.

Ἡ ἐσωτερική ξύλινη σκάλα ὀδηγεῖ σέ ἕνα εὐρύχωρο διάδρομο-χόλ στό βάθος τοῦ ὁποίου εἶναι τό δωμάτιο πού ἦταν τό σαλόνι τοῦ σπιτιοῦ. Αὐτό ἐνοποιεῖται μέ τό διπλανό δωμάτιο, πού ἦταν ἡ τραπεζαρία, μέσω ἐσωτερικῆς τετράφυλλης πόρτας. Στόν τοῖχο ὑπάρχει ἕνα μικρό ἄνοιγμα πού ἐπικοινωνεῖ μέ τό βοηθητικό δωμάτιο καί ἐξυπηρετοῦσε τό σερβίρισμα. Ἐκεῖ γίνονταν οἱ γιορτές καί τά τραπέζια τῆς οἰκογένειας. Τά ἄλλα τρία δωμάτια (πρός τήν ὁδὸ Γάτου) τά χρησιμοποιοῦσαν ὡς ὑπνοδωμάτια. Σέ ἕνα ἀπό αὐτά τά δωμάτια ὑπάρχει τζάκι (καλή κάμαρα).

Ἡ οἰκογένειά του διευρύνεται στή νέα του κατοικία. Στίς

13/4/1920 γεννιέται ὁ γιός του Βασίλειος καί στίς 5/2/1922 ἡ Παρασκευή, ἡ ὁποία ὅμως πεθαίνει μετά ἀπό λίγο καιρό, στίς 19/11/1922. Στίς 25/3/1923 ἔρχεται στόν κόσμον ἡ κόρη του Χρυσοφούλα καί στίς 11/2/1925 ὁ γιός του Ἰωάννης. Ἡ οἰκογένεια ἀποκτᾷ ἄλλο ἓνα παιδί, τόν Σωκράτη, στίς 1/2/1929, τό ὁποῖο ὅμως φεύγει ἀπό τή ζωή μετά ἀπό δύο μῆνες, στίς 1/4/1929.

Ὁ Δημήτρης Ταράτσας συνεχίζει τήν ἐμπορική του δραστηριότητα στήν πόλη καί ὄντας ἀνήσυχο ἐπιχειρηματικό πνεῦμα, βγάζει διαφημιστικά ἔντυπα –φείγ βολάν– μέ λογότυπο “Ἵφασματα Ταράτσα”, καί μέ διάφορα ἄλλα προϊόντα, μοιράζοντάς τα στήν Ἀμφισσα. Κατορθώνει νά ἐπιβιώσει οἰκονομικά ἀπό τήν παγκόσμια οἰκονομική ὕφεση τοῦ 1929, ἀφοῦ ἐκείνη τήν ἐποχή δέν ὑπῆρχε παρόμοιο μαγαζί στό Σάλωνα.

Ὁ ἴδιος δέν ἦταν μορφωμένος, ἴσα πού ἤξερε νά διαβάζει καί νά γράφει. Προσπαθοῦσε ὅμως νά βελτιώσει τίς γνώσεις του μελετώντας μόνος του, ἀκόμη καί νά μάθει Ἀγγλικά ἔχοντας δάσκαλο. Τό διάστημα τῶν καλῶν ἐποχῶν τῆς ἐπιχείρησης –πρίν τόν πόλεμο– ἔκανε παρέα μέ ὅλους τοὺς ἐπιφανεῖς ἀνθρώπους τῆς Ἀμφισσας. Στό κατάστημά του εἶχε “πρακτορεῖο” τῆς Ἐμπορικῆς Τράπεζας καί τῆς Λαϊκῆς Τράπεζας.

Χρειαζόταν βοήθεια ὅμως στήν ἐμπορική του ἐπιχείρηση καί κάποιον ἔμπιστο νά τόν στηρίζει καί νά ξέρει γράμματα. Ἐτσι ἀποφασίζει ἡ μεγάλη κόρη του Κωνσταντίνα νά σταματήσει τό σχολεῖο στή Β΄ Γυμνασίου, τήν παίρνει κοντά του στή δουλειά καί μαθαίνει καί τά λογιστικά μέ τή βοήθεια κάποιου οἰκονομολόγου τῆς ἐποχῆς. Ὦντας ὁ ἴδιος ὀρφανός, εἶχε καί τά ἄλλα τέκνα μαζί του στό μαγαζί καί ἤθελε καί αὐτά νά ἀσχοληθοῦν μέ τήν ἐπιχείρηση, “νά γίνουν ἔμποροι” ὅπως ἔλεγε.

Μετά τόν πόλεμο τά οἰκονομικά ἦταν δύσκολα. Οἱ κόρες του φεύγουν γιά τήν Ἀθήνα καί παντρεύονται ἐκεῖ. Ἡ Κωνσταντίνα παντρεύτηκε στίς 8/8/1945, ἡ Χρυσοφούλα στίς 7/3/1947 καί ἡ Ἀθηνᾶ στίς 12/1/1952. Τό ἴδιο κάνουν καί τά ἀγόρια πού πᾶνε στήν πρωτεύουσα, ἀνοίγουν ἐμπορικό κατάστημα στό Μοναστηράκι καί παντρεύονται (ὁ Βασίλειος στίς 9/7/1961 καί ὁ Ἰωάννης τό 1969).

Στό μεταξύ, οἱ γονεῖς μένουν πίσω στήν Ἀμφισσα, τό μαγαζί σιγά-σιγά ἀρχίζει νά παρακμάζει καί ἐπειδὴ τά χρόνια περνοῦν δυσκολεύονται νά ἀνέβουν τήν ξύλινη σκάλα τοῦ σπιτιοῦ. Ἐτσι, δημιουργοῦν δωμάτια πίσω ἀπό τό κατάστημα καί τό σπíti τό

νοικιάζουν. Ἀργότερα φεύγουν καί αὐτοί καί πᾶνε στήν Ἀθήνα, κοντά στά παιδιά τους.

Ὁ Δημήτρης Ταράτσας μέ διαθήκες του ἀφήνει κληρονόμο στή διατηρητέα οἰκία του στήν Ἀμφισσα, τή γυναίκα του Παναγούλα καί τά παιδιά του. Ἡ Παναγούλα ὅμως πεθαίνει τό 1964 καί ὁ ἴδιος πεθαίνει λίγους μῆνες ἀργότερα στίς 27-2-1965 στήν Ἀθήνα.

Τό νεοκλασικό σπίτι κατοικεῖται μέχρι τό 1994 περίπου.

Ἡ μεγάλη του κόρη Κωνσταντίνα πεθαίνει τό 1992. Ἀκολουθεῖ ὁ θάνατος τοῦ Βασιλείου καί τοῦ Ἰωάννη τό 1993 καί 1995 ἀντίστοιχα. Τό 2001 πεθαίνει ἡ Ἀθηνᾶ καί τέλος ἡ Χρυσαφούλα τό 2010.

Μέ τό πέρασμα τῶν χρόνων τά ἐγγόνια τοῦ Δημητρίου Ταράτσα γίνονται κληρονόμοι τῆς διατηρητέας οἰκίας. Τό 2017 ὁ Λουκάς Δρίβας, ἀπό τήν Ἀμφισσα, ἀγοράζει τό νεοκλασικό σπίτι καί τό ἰσόγειο κατάστημα».

Τό ΦΕΚ χαρακτηρισμοῦ τοῦ σπιτιοῦ ὡς διατηρητέου

Τό ΦΕΚ μέ ἀριθμό φύλλου 655/Β/26 Ἰουλίου 1995 ἀναφέρει χαρακτηριστικά:

«Χαρακτηρισμός ὡς ἱστορικοῦ διατηρητέου μνημείου τοῦ κτιρίου ἰδιοκτησίας Ἰωάννη καί Βασιλείου Ταράτσα στίς ὁδούς Ἀνδρούτσου 26 καί Γάτου στήν Ἀμφισσα.

Χαρακτηρίζουμε ὡς ἱστορικό διατηρητέο μνημεῖο τό κτίριο ἰδιοκτησίας Ἰωάννου καί Βασιλείου Ταράτσα στίς ὁδούς Ἀνδρούτσου 26 καί Γάτου στήν Ἀμφισσα, γιατί πρόκειται γιά ἀξιόλογο δείγμα κτιρίου στόν συγκεκριμένο χῶρο, σημαντικό γιά τή μελέτη τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ ἀπόφαση αὐτή νά δημοσιευθεῖ στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως».

Ἡ κλινική του Δημάρχου Δημητρίου Λιανουλόπουλου

Ἡ κλινική «Ἅγιοι Ἀνάργυροι» Ἀμφισσας λειτουργεῖ τό 1953 στό διατηρητέο κτίριο τοῦ Ταράτσα (Σεργουνιώτης, 2007, σελ. 233 - Χρονικόν Ἀμφίσσης). Τή δημιουργεῖ ὁ Δημήτριος Λιανουλόπουλος, ἱατρός-παθολόγος, ἀπόφοιτος ἀπό τήν Ἱατρική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τό 1929. Τό 1951 μέ τό συνδυασμό «Ὁ Σαλῶνων Ἡσαΐας», κερδίζει τίς δημοτικές ἐκλογές τοῦ Ἀπριλίου μέ ψήφους 851 ἔναντι 814 τοῦ ἀντίπαλου συνδυασμοῦ «Πρόοδος» καί ἐκλέγεται Δήμαρχος Ἀμφισσας. Ἐπανεκλέγεται

στis ἐκλογές τοῦ 1954. Δημιουργεῖ τήν κλινική στό ἀρχοντικό τοῦ Ταράτσα καί δίνει τό ὄνομα «Ἅγιοι Ἀνάργυροι», διότι τοὺς θεωροῦσε προστάτες του. Ἡ κλινική ἔχει ὅλα τά τμήματα: παθολογικό-παιδιατρικό (Δ. Λιανουλόπουλος), μαιευτικό-γυναικολογικό (Χ. Πατεράκης), χειρουργικό (Π. Κασαπίδης), εἶχε μόνιμο ἀκτινολόγο (Π. Μπράμας) καί περιοδικά λειτουργοῦσαν τμήματα ΩΡΛ, ὀφθαλμολογικό (ἐρχόταν δύο φορές τήν ἐβδομάδα ὀφθαλμίατρος ἀπό τή Λιβιδειά) καί μικροβιολογικό (Ντόρα Σκορδίνη) (Σεργουινιώτης, 232, σελ. 232 - Χρονικόν Ἀμφίσσης 1828-1940).

Δείχνοντας μεγάλη δραστηριότητα σάν Δήμαρχος, κατεβαίνει στis ἐθνικές ἐκλογές ὡς βουλευτής τό 1958, ὅπου καί ἐκλέγεται μέ τήν Ἐθνική Ριζοσπαστική Ἐνωση τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, τοῦ νικητῆ τῶν ἐκλογῶν. Ἐπανεκλέγεται στis ἐκλογές τοῦ 1961 μέ τήν πλειοψηφοῦσα παράταξη τοῦ Κωνσταντίνου Καραμανλῆ. Ὁ ἴδιος διατηρεῖ βουλευτικό γραφεῖο στis πρῶτες ἐκλογές τοῦ 1958, στό ισόγειο τοῦ Ταράτσα ὅπου ἔχει χωριστεῖ σέ δωμάτια καί ἓνα ἀπό αὐτά τό κάνει γραφεῖο του μέ ὑπεύθυνο τόν ἀδελφό του Ἡλία Λιανουλόπουλο. Ἡ ἐνασχόληση μέ τήν πολιτική τόν ὁδηγεῖ σιγά-σιγά σέ ὑπολειτουργία καί κλείσιμο τῆς κλινικῆς μέ τό τελευταῖο τμήμα της νά παραμένει τό ἀκτινολογικό.

Τό Φροντιστήριο Ἀγγλικῶν

Ἀπό τό 1958 ὡς τό 1962, ἔμεινε στό ὀροφωδιαμέρισμα ὁ Ρέλλος Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου ἀπό τή Λεύκα Δωρίδας. Εἶχε στό χῶρο τοῦ σπιτιοῦ καί τό φροντιστήριο Ἀγγλικῶν μέ τήν ἐπωνυμία «Ἑλληνοαμερικανικό Ἐπιμορφωτικό Ἰνστιτοῦτο». Δέν ἦταν παντρεμένος, εἶχε σπουδάσει στήν Ἀγγλία καί εἶχε πτυχίο Ἀγγλικῶν πού τοῦ ἐπέτρεπε ἀνοίξει ἀντίστοιχο σπουδαστήριο. Ἀπό τό 1959 ὡς τό 1961 δημιουργεῖ καί τμήμα ἐκμάθησης Γαλλικῶν μέ δασκάλα τήν κα Καίτη Μοσχάτου. Τό 1960 ἔρχεται καί μένει μαζί του ἡ μητέρα του Ἑλένη μέ τά δύο ἀνίψια του ἀπό τή Λεύκα Δωρίδος, Εὐθύμη καί Θανάση, προκειμένου νά παρακολουθήσουν τά μαθήματα στό Γυμνάσιο Ἀμφισσας. Διέμεναν στήν κατοικία ὡς τό 1962. Τήν περίοδο αὐτή ὁ κ. Ταράτσας ἔμεινε στό ισόγειο, ἔχοντας τό κατάστημα καί δωμάτιο διαμονῆς στό πίσω μέρος αὐτοῦ (μαρτυρία Θανάση Ρέλλου, γεωπόνου, πρῶην ὑποδιοικητῆ ΑΤΕ, ὑποκαταστήματος Ἀμφισσας).

Ὁ Ἡλίας Ρεκαΐτης γράφει γιά τήν ἐμπορική ζωή στήν Ἀμφισσα τοῦ 1938

Ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡλίας Ρεκαΐτης στό βιβλίο του «Στήν Ἀμφισσα τοῦ 1938» (Γ' ἔκδοση, Ἀμφισσα 1979, σσ. 7-8) γιά τόν ἐμπορικό κόσμο τῆς Ἀμφισσας ἐκείνη τήν ἐποχή: «...Στόν ἐμπορικό κόσμο τῶν ὑφασματοπωλῶν –τά σημερινά καταστήματα νεωτερισμῶν, ὅπως τά ὀνομάζουμε τώρα–, πρῶτος ὁ Χαράλαμπος Φαρόπουλος σέ στυλ μόδιστρου παριζιάνου, πού μέ τό λεπτό γοῦστο του ἔντυνε καί τήν πιό δύστροπη κυρία τῆς Ἀμφισσαϊκῆς κοινωνίας, ὁ Ντίνος Γερολυμάτος καί ὁ πατέρας του Ἀνδρέας, πού μέ τόν βοηθό του τόν Εὐάγγελο Γρηγοράτο ἔφερναν τά πιό ὠραῖα ἀγγλικά “κασμίρ” γιά τοὺς κομπούς καί καλόγουστους Ἀμφισσεῖς. Ὁ Ντίνος Γερολυμάτος ἀσχολοῦνταν καί μέ τό ἐξαγωγικό ἐμπόριο ἐλῶν. Ἀκολουθοῦσαν οἱ ἀδελφοί Δανιλάτου (Ἀντώνης, Παντελῆς, Δημοσθένης) Κεφαλῆνες, ἄριστα σήμερα ἐγκατεστημένοι μέ πολλά μαγαζιά στόν Πειραιά καί στήν Ἀθήνα, οἱ ἀδελφοί Τζαμτζῆ Νίκος, Μίμης καί ὁ ἀνεπανάληπτος Σπύρος, καί τέλος ὁ Δημήτριος Ταράτσας μέ τίς τρεῖς χαριτωμένες κόρες του (Ντίνα, Ἀθηνᾶ, Τσικῶ) πού ἐργάζονταν ὡς πωλήτριες στό ἐμπορικό του πατέρα τους, καθῶς καί ὁ γιός του ὁ Βασιλάκης πού παρασκεύαζε ἀρώματα καί κολόνιες καί ἕνα ἄρωμα τό ἔλεγε “Λάκη Τά” ἀπό τά ἀρχικά του ὀνόματός του: Λάκης Ταράτσας. Ἐπίσης, ὁ Σπύρος Κουλοβατιανός, ὁ Εὐάγγελος Πολυμέρος καί ὁ Γεώργιος Δεδούσης».

Οἱ ἐφημερίδες ἀναφέρουν γιά τόν ἔμπορο Δ. Ταράτσα

Ἀναφορά στόν ἔμπορο Δημήτρη Ταράτσα γίνεται καί στό βιβλίο τοῦ Χρήστου Σεργουνιώτη «Χρονικόν Ἀμφισσης 1828-1940 & Περιληπτικόν Χρονικόν 1941-1962» (Ἀμφισσα 2007). Συγχεκριμένα σέ φύλλα ἐφημερίδων παλαιότερων ἐποχῶν γράφεται:

- στό ἔτος 1910: «Τό ἐμπορικόν Δ. Ταράτσα εἶχε κομίσει τελευταίως ἅπαντα τά χρώματα βαφῆς βαμβακερῶν, μαλλίνων, μεταξωτῶν καί δερμάτων, μέ τάς ὁδηγίας των. Ἐπίσης, διέθετε καί καπέλα ἀγροφυλάκων καί ἅπαντα τά φιλικὰ εἶδη εἰς τιμὰς εὐθηνάς» (σελ. 87 - ἀπό ἐφημερίδα ΑΜΦΙΣΣΑ, φύλ. 310/10-8-1910).
- στό ἔτος 1911: «Εἰς τό κατάστημα τοῦ Δ. Ταράτσα καθημερινῶς ἐκομίζοντο νεώτερα καί γουστόζικα ἐμπορεύματα» (σελ. 88 - ἀπό ἐφημερίδα ΑΜΦΙΣΣΑ). Τήν ἴδια χρονιά: «Τό ἐμπορικόν κατάστημα Δ.Β. Ταράτσα εἶχε πλουτιστεῖ μέ τά ἐκλεκτότερα

είδη πολυτελείας, ανδρικά τε και γυναικεία, εις μεγάλας παρακαταθήκας, τά όποια ευελπιστών ότι επί τη καταναλώσει τό κέρδος, επώλει εις τιμάς ανεπιδέκτους συναγωνισμού» (σελ. 92 - από έφημερίδα ΠΑΡΝΑΣΣΙΣ).

- στό έτος 1920: «...ό δέ έμπορος Δ. Ταράτσας ειδοποιούσε τό κοινόν τής τε Αμφίσσης και περιχώρων ότι λόγω τής εκπνεούσης θερινής εποχής, υποβίβαζε όλας τάς τιμάς των θερινών ειδών του καταστήματός του κατωθεν και αύτου του κόστους...» (σελ. 108 - από έφημερίδα ΑΜΦΙΣΣΑ).

- στό έτος 1923: «Ό έμπορος κ. Ταράτσας είχε αναχωρήσει δι' Αθήνας, προς αγορά νέων ειδών και μεγάλες εκπτώσεις» (σελ.121 - από έφημερίδα ΦΩΚΙΣ) .

- στό έτος 1924: «Πληθώρα έμπορευμάτων, άρτι κομισθέντων, εις ποιότητας και χρωματισμούς τής τελευταίας μόδας ΦΑΡΑΩ είχε τό κατάστημα “Η ΝΕΑ ΑΓΟΡΑ” του Δ. Ταράτσα (σέλ. 127 - από έφημερίδα ΦΩΚΙΣ).

- στό έτος 1925: «Τό μέγα έμπορικόν κατάστημα “Η ΝΕΑ ΑΓΟΡΑ” Δ.Β. Ταράτσα, έν Αμφίσση, γνωστοποιούσε ότι όλα τά είδη άρραβώνων, τά είχε κανονίσει εις άπιστεύτους χαμηλάς τιμάς, υπενθυμίζοντας συνάμα “επί τη καταναλώσει τό κέρδος” (τό κέρδος θά προέλθει από την αύξημένη κατανάλωση)» (σελ. 131 - από έφημερίδα ΦΩΚΙΣ).

- στό έτος 1931: «Νήματα μάλλινα λευκά διά μπαντανίας, διέθετε τό κατάστημα του Δημ. Ταράτσα» (σελ. 163 - από έφημερίδα ΦΩΚΙΣ).

‘Η «Βρύση του Ταράτσα»

Στή γωνία τής όδοϋ Γάτου, υπήρχε υπαίθρια βρύση, ή «Βρύση του Ταράτσα», πού οί κάτοικοι τής περιοχής τή δεκαετία του 1950 –και πιό πριν– πήγαιναν και επαιρναν νερό. Σιγά-σιγά μέ τό ξεκίνημα τής κατασκευής του έργου πού άφορούσε τό δίκτυο ύδρευσης τής πόλης από τόν τότε Δήμαρχο κ. Δημήτριο Λιανουλόπουλο (1951-1958), τά σπίτια είχαν «δικό τους» νερό και ή επίσκεψη στην υπαίθρια βρύση σταμάτησε, μέχρι πού «έξαφανίστηκε».

Οί άνθρωποι πού έζησαν στό άρχοντικό καί στό ισόγειο κατάστημα

Στό άρχοντικό:

- 1918-1953: Οικογένεια Ταράτσα
- 1953-1958: Λειτουργία Κλινικής «Οί Άγιοι Άνάργυροι» από τόν Δήμαρχο Άμφισσας κ. Δημήτριο Λιανουλόπουλο.
- 1958-1962: Φροντιστήριο Άγγλικών Παναγιώτη Ρέλλου.
- 1963-1971: Οικογένεια Βασίλη Ταμπάκη μέ τά παιδιά του Κώστα καί Γιώργο.
- 1973-1981: Οικογένεια Ευσταθιάδη Γιάννη μέ τά παιδιά του Κωνσταντίνο καί Βασίλη, άξιωματικοῦ τῆς άστυνομίας πού ύπηρετοῦσε στήν Άμφισσα.
- 1982-1994: Παθολογικό ιατρεῖο τοῦ Λεωνίδα Τριανταφύλλου, ό όποῖος δέν χρησιμοποιοῦσε ὅλους τους χώρους τοῦ σπιτιοῦ.
- 1994 ὡς Μάιος 2017: Τό σπίτι μένει άκατοίκτητο
- 25 Μαΐου 2017: Ο Ιωάννης Δρίβας μέ τή σύζυγό του Ηλιούλα (γονεῖς τοῦ Λουκά Δρίβα) αγοράζουν τό σπίτι από τά έγρόνια τοῦ Δ. Ταράτσα.
- 19 Νοεμβρίου 2018: μέ πράξη άποδοχής κληρονομιάς, ιδιοκτήτης τοῦ σπιτιοῦ γίνεται ό Λουκάς Δρίβας.

Τό ισόγειο κατάστημα λειτουργοῦσε ὡς:

- 1918-1963: Έμπορικό «Ταράτσα».
- 1964-1971: παρέμεινε κλειστό.
- Έμπορικό κατάστημα «Μαράτος - Ράμμος».
- Δεκέμβριος 1980 - Νοέμβριος 1985: Φαρμακείο Βέτας Κατσικούλη.
- 1985-1991: Κατάστημα πώλησης πλαστικών ειδών καί χαρτικών από τόν Άμφισσιώτη κ. Φάρο Γεώργιο.
- 1991-1998: Κάβα Άποστόλου.
- 1998-2013: Φοῦρνος Δημητρίου Βασιλειάδη.
- Μάρτιος 2019 ὡς σήμερα: Ίχθυοπωλεῖο από τόν τωρινό ιδιοκτήτη κ. Λουκά Δρίβα.

Ένδιαφέρον ἦταν καί τό έντυπο ὑλικό πού μᾶς ἔδειξε ό κ. Δρίβας καί άφοροῦσε άποδείξεις από πληρωμές ηλεκτρικοῦ ρεύματος, συναλλαγματικές, αντίγραφο λογαριασμοῦ από Έμπορική Τράπεζα, δελτία παραγγελίας από άλλους έμπόρους –μάλιστα ό ἕνας ἦταν Έβραῖος από Θεσσαλονίκη–, λογαριασμοί τηλεφώνου καί άπόδειξη συστημένης άλληλογραφίας. Πραγματικά σέ ὅλα

αὐτά τὰ ἔντυπα ἀποτυπώνεται ἡ ἐμπορική κίνηση τῆς ἀγορᾶς καί ἡ καθημερινή ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς.

Το «Ἀρχοντικό Ταράτσα» (νῦν Λουκᾶ Δρίβα) εἶναι ἓνας ἀκόμα σπάνιος θησαυρός στὴν πολιτισμική κληρονομιά αὐτῆς τῆς πόλης πού στέκει ζωντανό στὴν καρδιά τῆς Ἀμφισσας γιὰ ἓναν αἰῶνα, ἀντέχοντας στό χρόνο. Μέσα του ξετυλίγεται σημαντικό κομμάτι τῆς ἱστορίας τῶν Σαλῶνων πού ἀξίζει νά τῇ μάθουν οἱ ἐπόμενες γενιές. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Φωκίδας θά συνεχίζει νά εἶναι ὁ τόπος πού θά σέ ἀγγίζει ... μέ τόν πολιτισμό του καί τὴν ἱστορία του.

(Ἐνα μεγάλο εὐχαριστῶ στὸν νῦν ἰδιοκτήτη κ. Λουκᾶ Δρίβα πού μᾶς ξενάγησε καί μᾶς φιλοξένησε στό ὑπέροχο ἀρχοντικό καί στὴν κα Γιώτα Ταράτσα, ἐγγονή τοῦ πρώτου ἰδιοκτήτη, γιὰ τὰ σημαντικά στοιχεῖα πού μᾶς παραχώρησε. Ἐπίσης, ἓνα μεγάλο εὐχαριστῶ γιὰ τίς πληροφορίες πού μᾶς ἔδωσαν στοὺς κ. Θανάση Ρέλλο, κ. Ἡλία Στάϊκο, κ. Λούλα Λιανουλοπούλου, κ. Βαγγέλη Παπούλια, κ. Γιώργο Ταμπάκη, κα Βέτα Κατσικούλη, κα Παγωνίτσα Τσινταβή, κα Σπυριδούλα Βασιλειάδου, κ. Νίκο Τριανταφύλλου & κ. Γιάννη Ἀποστόλου).

Υπεύθυνος συγγραφῆς κειμένου: Νικόλαος Παπούλιας
(Διευθυντῆς 3^{ου} Δημοτικοῦ Σχολείου Ἀμφισσας)

Ονόματα μαθητῶν: Αγαπητός Παναγιώτης, Αλμπόυρας Ιωάννης, Δελμούζος Παναγιώτης, Τσουνῆς Στυλιανός, Μπακογιάννης Θανάσης, Καπούρος Γεώργιος, Παπαθανάσης Κωνσταντῖνος, Παπούλιας Παναγιώτης, Ρομβοτσάνος Δήμος, Νταούτι Παναγιώτης, Τσινταβή Παναγιώτα, Τσιγαρίδα Γεωργία, Τσαφόγιαννου Κωνσταντῖνα, Νακάι Άννα, Φουσέκη Παρασκευή, Ζωγράφος Ιωάννης, Πετρόπουλος Θεοφάνης, Οσμῆνι Ντανιέλα,

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΜΠΛΙΑΝΗΣ

Επιστολές Πανουριά, Τζαβέλλα, Περραιβού για τη Μάχη της Αμπλιανης 14-7-1824

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι διαστάσεων 21,7 X 31,8, ἐξωτερικῶς δὲ φέρει τὴν ἐνδειξιν *Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ἐκτελεστικὸν Σῶμα* εἰς τὸ κέντρον, ἐνῶ δεξιὰ ἀναγράφεται ἀναφορὰ τοῦ Πανουριᾶ. Τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς ἔχει ὡς ἑξῆς (ιδεῖ εἰκ. 3 καὶ 3α):

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ἐκτελεστικὸν Σῶμα !

Χθὲς τέλος πάντων μᾶς ἦλθον οἱ ἐχθροί³. Ὁ πόλεμος ἄρχισεν ἀπὸ τὰς δύο καὶ ἡμισυ ὥραν εἰς τὰ ταμπύρια τῆς Ἀμπλιανης καὶ ἐπανσεν εἰς τὰς δώδεκα τὸ ἑσπέρας⁴. Ὁ πόλεμος αὐτὸς ἐστάθη μέγας καὶ φορικτὸς χωρὶς ἀνακωχὴ ἢ ἀνεσιν καμμίαν. Πρὸς τὰς δὲ ἑνδεκα ὥραν, ὤρμησαν οἱ Ἕλληνες ἐναν-

1. Ἑλληνικά Χρονικά, ἀρ. φύλλου 86, σ. 112.

2. Α. Σ. Ἀγαπητοῦ, Οἱ ἐνδοξοὶ Ἕλληνες, σ. 486.

3. Οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον τὴν πορείαν τῶν Τούρκων πρὸς τὴν Ἀμφισσαν (Σπιλιᾶδοῦ, Ἀπομνημονεύματα, τ. Β', σ. 107 καὶ 109-110) ἤδη ἀπὸ τῆς 26ης Ἰουνίου, ὅτε ἀνέβησαν εἰς τὸν Λόντον καὶ τὸν Ἰω. Νοταρᾶν νὰ μεταβοῦν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Στερεὰν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐκεῖ ὀπλαρχηγῶν. Ἡ συγκρότησις τῶν στρατοπέδων ἐγένετο, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέρθη, τὴν 9ην Ἰουλίου.

4. Τὸ δύο καὶ ἡμισυ ὥραν σημαίνει δυόμισυ ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, δηλαδὴ περίπου 8.30' τὸ πρωῒ, καὶ τὸ 12 τὸ ἑσπέρας 6 ἡ ὥρα τὸ ἀπόγευμα (ιδεῖ καὶ ἀνωτέρω). Κατὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ βυζαντινοὺς χρόνους τὸ εἰκοσιτετράωρον διηρεῖτο εἰς δύο μὲ βάσιν τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Τὴν ἰδίαν διαίρεσιν ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Πανουριᾶς καὶ οἱ ἄλλοι ἐπιστολογράφοι.

τίον τῶν ἐχθρῶν¹, ἐφόνευσαν ἐξ αὐτῶν ἀναριθμήτους καὶ ζῶντας πολλοὺς κατέλαβον καταδιώκοντες αὐτοὺς πολλὸν τόπον διάστημα, ὥσπερ τὰ πρόβατα λύκος καὶ ἐπληρώθη τὸ ῥήθην, «ὁ εἰς διώκει ἑκατὸν καὶ οἱ ἑκατὸν μυριάδας»². Ὅπου ἔκαμον λάφυρα πάμπολλα. Ἀρματα, κανόνια, τσατῆρια³, μπαϊράκια⁴, ἄλογα καὶ μέρος τοῦ τσιπχανέ των⁵, καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐμπορεῖ νὰ στοχασθῇ ἄνθρωπος, καὶ ὡς τόσον τὸ αἷμα ἔγινε χεῖμαρρος, καὶ ὁ φόνος παραβάλλεται μὲ ἐκεῖνον τοῦ Μπαϊράμ-πασά εἰς τὰ Βασιλικά⁶. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἔθνος ἥς χαίρη. Ἀπίθανον νὰ ἔλθουν ἐκ δευτέρου οἱ ἀπομεινάντες εἰς δεῦτερον πόλεμον, δμως καὶ ἂν ἔλθουν ἐλπίζεται, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς πάντοτε μεθ' ἡμῶν, νὰ κατασφαγοῦν περισσότεροι τῶν χθεσινῶν ἀπὸ τοὺς κραταιοὺς βραχίονας τῶν Ἑλλήνων. Εἴμεθα ὅμως ἐλλειπεῖς δι' ὅλα ἀπὸ πολεμοφοδία καὶ τοῦτο ἐνδέχεται νὰ εὐκολύνῃ τὴν ἔφοδόν τους, καθὼς καὶ τροφὰς ὑστερούμεθα, ἐξ ὧν οἰκονόμησα μὲ ὅσους τρόπους ἐστοχάσθην ὅσους ἡδυνήθην, καὶ ἐτράφησαν ἔως τῶρα τὰ στρατεύματα, καὶ ἰδικά μου γεννήματα παρέδωκα, καὶ σφακτὰ ὅσα ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἐπαρχιωτῶν ἐμπόρεσα ἐθνσίαισα⁷. Τὰ πρῶτα πολεμοφοδία ὅπου ἔφερον ὁ φροντιστὴς τῆς Διοικήσεως, τὰ διεμοίρασεν ἀναλόγως πανταχοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εὐρίσκεται εἰς μὲ ὀλίγη μαπαούτη. Τὸ μολύβδι καὶ ὁ σίτος εἰσέτι εὐρίσκονται περὶ τὴν Κόρινθον ἔνεκα τῶν ἐχθρικών πλοίων, ἅτινα περιπλέον τοῦτον τὸν κόλπον ἀφόβως⁸. Διὰ τὸ ὀγλήγορον φθάσιμον τῶν ὁποίων, ἐκρίθη νὰ μεταβῇ καὶ ὁ ἴδιος φροντιστὴς ἐκεῖ νὰ εὖρῃ τρόπον νὰ τὰ μεταβιβάσῃ ἐνταῦθα. Χρειάζονται μαπαούτη, μολύβδι, πέτρες⁹, χαοτί, σιτάρι καὶ χρήματα διὰ κρέατα, καὶ διὰ μισθοὺς στρατιωτῶν, διὰ τὰ ὁποῖα στοχάζομαι νὰ ἀναφέρῃ καὶ προλαβόντος πρὸς τὴν Διοίκησιν ὁ φροντιστὴς τῆς κατὰ τὸ χρέος του καὶ

1. Ὁ Πανουριάς τοποθετεῖ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπιθέσεως τῶν Ἑλλήνων ἔξωθεν τῶν ὀχυρωμάτων εἰς τὰς 5 τὸ ἀπόγευμα. Προηγουμένως ἀναφέρει, ὅτι ὁ πόλεμος ἔληξε τὴν ἑκτὴν ἀπογευματινὴν. Δὲν ἦτο δυνατόν ὅμως ἡ ἐπίθεσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὑποχώρησις τῶν ἐχθρῶν καὶ ἡ καταδίωξις αὐτῶν μέχρι τῆς κοιλάδος τῆς Γραβίας νὰ ἔγιναν ἐντὸς μιᾶς ὥρας. Πιθανῶς ἐδῶ ὁ Πανουριάς ἐννοεῖ, ὅτι τὴν ἑκτὴν ἀπογευματινὴν ἔληξεν ἡ ἐπίθεσις τῶν Ἑλλήνων καὶ ἤρχισεν ἡ ὑποχώρησις καὶ ἡ καταδίωξις τῶν Τούρκων.

2. Ἡ ρῆσις αὕτη ἔχει ληφθῇ ἀπὸ τὸ Λευϊτικόν 26, 8 καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς : «καὶ διώξονται ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατὸν, καὶ ἑκατὸν ἐξ ὑμῶν διώξονται μυριάδας».

3. Σκηναί.

4. Σημαῖαι.

5. Ἐφόδια, τρόφιμα.

6. Τὴν 26ην Αὐγούστου 1821. Ἡ καταστροφὴ τοῦ ἐχθροῦ ὑπῆρξε μεγίστη.

7. Ἐνταῦθα ὁ Πανουριάς συμφωνεῖ καὶ μὲ τοὺς δύο ἄλλους ἐπιστολογράφους. Πολεμοφοδία καὶ τρόφιμα δὲν ὑπῆρχον. Ἐκαστος ὀπλαρχηγὸς δὲ ἐφρόντιζε μόνος του διὰ τὴν διατροφὴν τῶν ἀνδρῶν του, διότι δὲν ὑπῆρχε κεντρικὴ ἐπιμελητεία Στερεᾶς Ἑλλάδος.

8. Τὰ τουρκικὰ πλοῖα ἐκυριάρχουν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου (Περραιβό, Ἀπομνημονεύματα Πολεμικά, σ. 159) καὶ διὰ τοῦτο καθίστατο δυσχερεστάτη ἡ μεταφορὰ τῶν ἐφοδίων καὶ τροφίμων.

9. Τσακμακόπετρες διὰ τὰ ὄπλα.

διὰ τοῦτο ἡ Διοίκησις ἄς λάβῃ τὴν προσήκουσαν πρόνοιαν νὰ προφθάσῃ ἐτοῦτο τὸ μέρος. Πρὸς δὲ τούτοις νὰ ἐφοδιάσῃ καὶ τὸ Γαλαξίδι μὲ δέκα κανόνια καὶ μὲ λοιπὰ ἀναγκαῖα ¹, διὰ νὰ ἀρματωθοῦν ἐξ ὀκτὼ πλοῖα νὰ φοβερίζουν τὰ ἀκαταπαύστως περιπλέοντα ἐχθρικά πλοῖα ἐτοῦτα τὰ νερά, τὰ ὁποῖα προξενοῦν καὶ ἐμπόδιον εἰς τὰς χρεῖας μας, καὶ ζημίαν μεγάλην εἰς τὸν λαόν. Ταῦτα πάντα ἐστοχάσθην νὰ γνωστοποιήσω τὴν φιλόστοργον μητέρα ἡμῶν Διοίκησιν μὲ ἐπὶ τούτου ταχυδρόμον, διὰ τοῦ ὁποῖον καὶ περιμένοντάς διαταγὰς τῆς, μένω μὲ τὸ προσήκον σέβας.

Ἐν Σαλῶνις τῇ 15 Ἰουλίου 1824 ²

ὁ εὐπειθὴς πατριώτης

Πανουριᾶς ³

(σφραγίς) ⁴

Ἐπιστολὴ Τζαβέλλα

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κίτσου Τζαβέλλα ἔχει διαστάσεις 21,5 X 31,5, ἐξωτερικῶς δὲ φέρει τὴν ἔνδειξιν Πρὸς τὴν Ὑπερτάτην καὶ σεβαστὴν Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος. — Εἰς Ναύπλιον. Τὸ κείμενον ἔχει ὡς ἀκολούθως (ιδεῖ εἰκ. 4 καὶ 4α) :

Ὑπερτάτη καὶ Σεβαστὴ μοι Διοίκησις !

Κατὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ ἐξοχωτάτου στρατηγοῦ Ἀνδρ. Λόντον ⁵, καὶ κατὰ τὰ γράμματα τοῦ ἐξοχωτάτου στρατηγοῦ Δήμου Σκαλιτζῖα ⁶ παρέλαβον τὸ στράτευμά μου, ἐξαποστείλας μόνον τὸν ἀντάδελφόν μου ⁷ καὶ τὸν στρατη-

1. Τὸ Γαλαξίδι εἶχεν ἤδη καταστραφῇ κατὰ τὸ τέλος Σεπτεμβρίου τοῦ 1821 (Τρι-κοῦπη, Ἱστορία τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως, τ. 2, σ. 84-85), ἔκτοτε ὁμως ἐπανεκτίσθη καὶ ἀπετέλεσεν ἐκ νέου σημαντικὸν διὰ τοὺς Ἕλληνας λιμένα.

2. Ὁ Πανουριᾶς γράφει τὴν ἐπομένην τῆς μάχης ἀπὸ τὴν Ἀμφισσαν, ἀφοῦ ἐπληροφορήθῃ τὰ τῆς μάχης πιθανώτατα παρὰ ταχυδρόμου σταλέντος ἐπὶ τούτου.

3. Ὁ Πανουριᾶς ὑπογράφει μόνον διὰ τοῦ ἐπωνύμου του. Τοῦτο δεικνύει, ὅτι ἦτο ὁ πατὴρ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔστειλε τὴν ἐπιστολήν, ὁ γνωστός εἰς ὅλους ὀπλαρχηγός, καὶ ἔχι ὁ λαβὼν μέρος εἰς τὴν μάχην υἱὸς αὐτοῦ Νάκος.

4. Ὁ Πανουριᾶς ὑπογράφει διὰ τῆς σφραγίδος του, ἧτις ἦτο ὁμοία ἀκριβῶς μὲ τὴν τοῦ Ἀθανασίου Διάκου, φέρουσα ὡς σύμβολον τὸν δικέφαλον αἰτὸν τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἐπὶ κεφαλῇ δὲ τὸν Σταυρὸν μετὰ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων ΟΘΝΚ (ὁ Θεὸς νικᾷ) καὶ ὅσα ὡσεὶδὴς τῷ σχήματι (Φι λ ἡ μ ο ν ο ς, Ἱστορικὸν Δοκίμιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τ. 3, σ. 80).

5. Ἀναφέρεται εἰς τὴν συνάντησιν τοῦ Τζαβέλλα μὲ τὸν Λόντον (ιδεῖ καὶ ἀνωτέρω) κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφασίσθη ἀρχικῶς νὰ σταλοῦν ὁ ἀδελφός τοῦ πρώτου Νικόλαος καὶ ὁ Λάμπρος Βέικος εἰς Σάλωνα μὲ τοὺς στρατιώτας των, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ Τζαβέλλας θὰ μετέβαινε μόνος εἰς Ναύπλιον.

6. Ὁ Σκαλιτζῖας γνωρίζων καὶ οὗτος τὸν κίνδυνον ἔγραψεν εἰς τὸν Τζαβέλλαν νὰ συνδράμῃ τοὺς ἐν Ἀμπλιανῇ ἐστρατοπεδευμένους.

7. Πρόκειται διὰ τὸν ἀδελφόν του Νικόλαον (Σπῆλι ἀδου, Ἀπομνημονεύματα τ. Β', σ. 109).

Τρεῖς ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ ἀφορῶσαι εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμπλιανῆς 165

πατρίδος ἐφάνημεν νικητές. Χθὲς πολλὰ πρωτὶ ¹ μόλις ἐγέρθημεν τοῦ ὕπνου, εἶδομεν τοὺς ἐχθροὺς ἐρχομένους. Ἀμέσως ἐκλείσθημεν εἰς τὰ ταμπούρια ², καὶ ἐπιάσαμεν καὶ τὰς ἀναγκαιότερας θέσεις. Οἱ ἐχθροὶ τὸν ἀριθμὸν δώδεκα χιλιάδων ³ διαχωρίσθησαν εἰς τρεῖς κολῶνας ⁴, καὶ μέρος αὐτῶν μᾶς ἐπολιόρησεν μακρόθεν. Αἱ τρεῖς κολῶναι μᾶς ἐρρίφθησαν μετὰ γενναιότητος ἀλλὰ μετὰ γενναιότητος ἀντιπολεμοῦντες καὶ ἡμεῖς τοὺς ἐματαιώσαμεν τοὺς σκοπούς των ὡσάκις καὶ ἂν ᾔθελθσαν μὲ γιουρούσι ⁵ νὰ μᾶς πάρουν, σκοτώνοντες πολλοὺς. Ὁ πόλεμος ἄρχισεν εἰς τὰς τρεῖς ἡμίσυ ὥρας τῆς ἡμερῆς, καὶ ἐκράτησεν ἕως τὰς ἑνδεκα ⁶, χωρὶς νὰ σκοτωθῇ ἢ νὰ λαβωθῇ εἰς ἕξ ἡμῶν ⁷, ἀπὸ δὲ τοὺς ἐχθροὺς πολλοί. Εἰς δὲ τὰς ἑνδεκα ὥρας βλέποντες τὴν εὐψυχίαν τῶν ἐχθρῶν ⁸, καὶ τὴν ἄκραν προθυμίαν καὶ ἀχαλίνωτον ὁρμὴν τῶν στρατιωτῶν μου ἔδωσα τὸ σημεῖον διὰ γιουρούσι καὶ μόνος μου ἐξελθὼν τοῦ ταμπούριου, συνακολουθοῦντες μοι πάντες οἱ λοιποὶ ἐρρίφθημεν κατὰ τῶν ἐχθρῶν οἷτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνθέξουν τὴν ὁρμὴν μας ἔστρεψαν ταῖς πλάταις, καὶ ἐδόθησαν εἰς φυγὴν, ἡμεῖς τοὺς ἐκνηγήσαμεν ἕως τὸν κάμπον ⁹, ἐσκοτώσαμεν εἰς τὸν τόπον ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους ¹⁰, ἐλαβώσαμεν ἀναριθμήτους, ἐπιάσαμεν ζωντανούς, ἐπῆραμεν τὰ τρία κανόνια των ¹¹ καὶ ὅσον τσεπχανέ ¹² εἶχον μαζί των. Τοὺς ἐπῆραμεν τὸ ἄτι τοῦ πασιᾶ, καὶ ἐν τσιατήρι ¹³ ὁποῦ εἶχον μαζί των, τοὺς ἐπῆραμεν καὶ ἄλογα πάμπολλα, ἄρματα πολλὰ καὶ

1. Δίδεται κατὰ προσέγγισιν ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἐφάνησαν μακρόθεν οἱ ἐχθροί.

2. Ὅχυράματα.

3. Ὁ Κίτσος Τζαβέλλας ὑπελόγησε τὸν ἀριθμὸν κατὰ προσέγγισιν καθὼς καὶ ὁ Περραιβός, διότι ἡ καταμέτρησίς των ἦτο ἀδύνατος διὰ τὰς συνθήκας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

4. Συμφωνεῖ μὲ τὴν περιγραφὴν τοῦ Περραιβοῦ εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του (σ' 160) κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Τοῦρκοι διηρέθησαν εἰς τρεῖς πτέρυγας.

5. Ἐπίθεσις.

6. Κατὰ τὸν γράφοντα ἡ μάχη ἤρχισεν εἰς τὰς 9.30' καὶ διήρκεσε μέχρι τὴν 5ην ἀπογευματινὴν. Ἡ πληροφορία αὕτη δὲν συμπίπτει ἐπακριβῶς μὲ τὰς τῶν δύο ἄλλων ἐπιστολογράφων. Τοιαύτη ὅμως διαφορὰ ἦτο ἀπύρροια τῶν συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς.

7. Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἐπίθεσις οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων εἶχε φονευθῇ. Πιθανώτατα διότι ἦσαν καλῶς ὥχυρωμένοι.

8. Ὁ Τζαβέλλας ἀναγνωρίζει τὴν γενναιότητα τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ γεγονός τοῦτο ἐξαιρεῖ ἑτι περισσότερον τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων.

9. Ἐννοεῖ τὴν κοιλάδα τὴν σχηματιζομένην πρὸ τῆς Γραβιάς καὶ ἡ ὁποία ἐξελλίσσεται κατόπιν εἰς πεδιάδα πέραν τοῦ χωρίου τούτου.

10. Ἀργότερον εἰς ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον ἀναθεωρεῖ τὰ γραφέντα ἐνταῦθα, διότι ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν ἦτο ἀσυγκρίτως μεγαλύτερος.

11. Ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων ἐπιστολογράφων ἀναφέρονται δύο κανόνια.

12. Ἐφόδια, τρόφιμα. Παράβαλλε «τσιπχανέ» τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πανουριᾶ.

13. Σικηνή. Παράβαλλε «τσατήρια» τῆς προηγουμένης ἐπιστολῆς.

καλά, χρήματα οὐκ ὀλίγα καὶ σημαίας πέντε ἐξί¹. Καὶ ἐν γένει μικροί τε καὶ μεγάλοι ἀφ' οὗ ἔθανάτωσαν πολλοὺς ἐχθροὺς, ἐχόρτασαν καὶ ἀπὸ λάφυρα. Εἶθε ὁ Θεὸς καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πατρίδος νὰ μᾶς ἐνδυναμώῃ διὰ νὰ θριαμβεύωμεν πάντοτε. Ἀπὸ τοὺς ἐδικοὺς μας ἐσκοτώθηκαν μόνον δύο, ὁ εἰς μάλιστα ἀπὸ συντρίφους ἐξ ἀπροσεξίας, ἐλαβώθησαν καὶ τρεῖς ἢ τέσσαρες². Οἱ ἐχθροὶ εὐρίσκονται πάλιν εἰς τὸν ἴδιον τόπον των, δηλ. εἰς τῆς Γραβιάς τὸ χάνι. Ἡμεῖς κρατοῦμεν τὰ πόστα μας, καὶ ἀγρύπνως παρατηροῦμεν τὰ κινήματά των. Ἐγὼ ἔχω σκοπὸν νὰ ἐκλέξω δσους θελήσουν νὰ με ἀκολουθήσουν, καὶ ἀφ' οὗ τοὺς ἐνώσω με τοὺς ἐδικοὺς μου νὰ τοὺς ἐμψυχώσω, καὶ νὰ ῥιφθῶ διὰ νυκτὸς κατὰ τῶν Τούρκων, διὰ νὰ τοὺς καταχαλάσωμεν, καὶ νὰ δώσωμεν φόβον εἰς ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν γένος, καθὼς τὸ ἐκάμαμεν καὶ εἰς τὸ Καρπενήσι ἐναντίον τοῦ Σκόνδρα πασιᾶ³. Καὶ εἶθε ὁ θεὸς καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πατρίδος νὰ μᾶς ἀποδείξῃ νικητάς. Παρακαλῶ ὅμως τὴν ὑπερτάτην σεβαστὴν μοι Διοίκησιν νὰ δώσῃ ἀκρόασιν εἰς ὅσα τὴν προέγραφον καὶ εἰς ὅσα ὁ αὐτάδελφός μου καὶ ὁ στρατηγὸς Λάμπρο Βέικος ἤθελον τῆς εἰπῆ. Καὶ νὰ λάβῃ πρόνοιαν διὰ τοὺς δυστυχεῖς πατριώτας μου, καὶ χωρὶς νὰ δώσῃ ἄργηταν νὰ μᾶς ἐξαποστείλῃ τὸν αὐτάδελφόν μου καὶ τὸν στρατηγὸν Λάμπρον. Ἐγὼ καθὼς καὶ ὅλοι οἱ πατριῶτες μου οἱ μετ' ἐμοῦ ἐσμέν καὶ θέλει εἴμεθα πάντοτε πρόθυμοι εἰς τὰς προσταγὰς τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως, καὶ πιστοὶ ἕως τῆς τελευταίας ῥανίδος τοῦ αἱματός μας. Περιμένοντας δὲ τὴν σεβαστὴν μοι ἀπόκρισιν σας μεθ' ὅλου τοῦ βαθυτάτου σέβας μένω.

τῇ 15 : Ἰουλίου 1824

Ὁ πρόθυμος εἰς τὰς προσταγὰς σας

ἐξ Ἀμπλιανῆς Σαλῶνος.

Κίτζος Τζαβέλλας.

1. Ὁ Περραιβὸς (Ἀπομνημονεύματα Πολεμικά, σ. 162) ἀναφέρει 23 σημαίας. Ἡ διαφορὰ εἶναι ἀπόρροια τῆς ἐνιαίας διοικήσεως τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Τζαβέλλας ἀναφέρει μόνον ἐκείνας τὰς ὁποίας κατέλαβον οἱ ὑπ' αὐτὸν ἄνδρες.

2. Ἐνῶ ὁ Τζαβέλλας ἀναφέρει μόνον δύο φονευθέντας καὶ τρεῖς—τέσσαρας πληγωθέντας, ὁ Περραιβὸς (αὐτόθι) ἀναριθμᾷ τὸν ἀριθμὸν εἰς ἑνέα καὶ δώδεκα ἀντιστοίχως. Ἐγγίζει τὰ ὅρια τοῦ ἀπίθανου ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν πεσόντων Ἑλλήνων. Προφανῶς ὀφείλεται εἰς τὸν πανικὸν τῶν Τούρκων.

3. Πρόκειται διὰ τὴν μάχην τὴν διεξαχθεῖσαν τὴν νύκτα τῆς 9ης Αὐγούστου 1823, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὑπὸ τὸν Μᾶρκον Μπότσαρην καὶ Κίτσον Τζαβέλλαν Σουλιῶται προσέβαλον τὸ παρὰ τὸ Καρπενήσιον ὑπὸ τὸν Σκόνδρα πᾶσαν τουρκικὸν στρατόπεδον καὶ προὔξενησαν μεγάλην καταστροφὴν εἰς τὸν ἐχθρόν, συνηγοροῦντος τοῦ πανικοῦ καὶ τῆς συγχύσεως τῶν Τούρκων. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐφανεύθη ὁ Μᾶρκος Μπότσαρης. (Σ π η λ ἰ ἄ δ ο υ, Ἀπομνημονεύματα, τ. Β', σ. 543—544, Ο ἰ κ ο ν ὅ μ ο υ, Ἱστορικὰ τῆς Ἑλλ. Παλιγγενεσίας, τ. 1, σ. 302—303).

τὸν προκείμενον ὑπὲρ πατρίδος ἱερὸν ἀγῶνα¹. Οἱ Ὀθωμανοὶ μὲν ὅλον ὅτι ἐνικήθησαν μετὰ τὴν ἀνέλπιστον φθορὰν τῶν πάλιν συνάζονται ἐκ νέου², καὶ ἐτοιμάζονται νὰ κινηθοῦν καθ' ἡμῶν μετὰ μεγαλύνεσθαι δύνανται, καὶ σταθεροτέραν ἀπόφασιν παρὰ τὸ πρῶτον, διὰ νὰ ἐκπλύνουν, εἰ δυνατόν, τὴν ἐντροπὴν³ βλέποντες λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὰ κινήματά των ἐσυνάχθημεν εἰς ἓν μετὰ ὅλας ἡμῶν τὰς δυνάμεις, ἐνεδυναμώσαμεν, καὶ ἐπερυσσεύσαμεν τὰ ὀχυρώτατα, ἀφήσαμεν καὶ εἰς τὰς δύο πτέρυγας διαμοιρασμένας, καὶ κεκρυμμένας δυνάμεις, διὰ νὰ μᾶς ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι⁴. εἴμεθα εὐέλπει, ὅτι, κατὰ τὸ σχέδιόν μας, καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν, θέλει τοὺς ἐντροπιάσωμεν χειρότερα, παρὰ πρῶτα. Δηλοποιούμεν δὲ τῇ Σ: Διοικήσει, ὅτι ψωμί δὲν ἔχομεν περισσότερον ἀπὸ δεκαπέντε ἡμερῶν, πολεμοφόδια ὀλίγα, κρέας σχεδὸν διὰ δύο ἡμέρας, οἱ στρατιῶται εὐρίσκονται κατὰ γυμνοὶ καὶ ξυπόλυτοι⁵. αἱ ἐδῶ ἐπαρχίαι Σαλῶνον, καὶ Λιδωρικίον ἀπὸ τὰ παντοτενὰ στρατόπεδα, συχνὰς καταδρομὰς τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀταξίας, ὡς πασιδῆλον, τῶν Ἑλλήνων⁶, ἔφθασαν εἰς ἄκραν ἐνδειαν, καὶ μάλιστα ὅπου κατὰ τὸ παρὸν τὸ πλεῖστον μέρος κατέφυγον εἰς Πελοπόννησον, οἱ δὲ λοιποὶ, εἰς τὰ ὄρη καὶ σπηλῆαια. Ἄν λοιπὸν ἡ Διοίκησις γνωρίζῃ ἀναγκαίαν τὴν φύλαξιν τούτου τοῦ στρατοπέδου, παρακαλοῦμεν νὰ ἤθελε πέμψῃ χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ ἓνα Κομισάριον μετὰ χρήματα⁷, διὰ νὰ προβλέπῃ καθ' ἐκάστην τὸ στρατεύμα ἀπὸ τροφᾶς καὶ μι-

1. Ὁ Περραιβὸς γνωρίζων τὴν σημασίαν τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων χαρακτηρίζει τὴν μάχην ἀξιολογωτάτην διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ ὅλου ἀγῶνος.

2. Τονίζεται ἐδῶ ὅτι οἱ Τούρκοι ἐτοιμάζονται διὰ νέαν ἀπόπειραν καὶ ὅτι ἔλαβον ἐνισχύσεις πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον. Ἡ πληροφορία αὕτη μᾶς πείθει ἔτι περαιτέρω διὰ τὸ ἀληθὲς τῆς μαρτυρίας τοῦ Τζαβέλλα εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ τῆς 1ης Αὐγούστου πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον. Εἰς αὐτὴν ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Τζέλο Πίτζαρης ἔφθασε πρὸ 5-6 ἡμερῶν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Γραβιᾷ Τούρκων, δηλαδὴ τὴν 26ην Ἰουλίου. Ὁ Περραιβὸς λοιπὸν γνωρίζει πιθανῶς τὴν ἄφιξιν τούτων καὶ διὰ τοῦτο γράφει αὐτὴν μεγαλύνεσθαι δύνανται, παρ' ὅλον ὅτι ἀργότερον εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του (σ. 164) θὰ γράψῃ, ὅτι οὗτος ἔφθασε κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου.

3. Ἡ κατάστασις τῶν ἀγωνιστῶν εἶναι δεινὴ, διότι στεροῦνται πάντων τῶν ἀναγκαίων: τροφίμων, πολεμοφοδίων, ὑποδημάτων καὶ ἐνδυμάτων (ἰδὲ καὶ Λοῦκοπούλου, Ὁ Ρουμελιώτης Καπετάνιος Ἀνδρίτσος Σαφάκας καὶ τὸ Ἀρχεῖο του, σ. 90, ἀρ. 39 καὶ Ἀρχεῖον Ἀνδρέου Λόντου, σ. 191-192, ἀρ. 181). Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀναδεικνύει ἔτι περισσότερον τὸ ἀγωνιστικὸν φρόνημα τῶν Ἑλλήνων, διότι πεινῶντες, στερούμενοι ἐνδυμάτων καὶ κυρίως ἐπαρκῶν ὅπλων καὶ πυρομαχικῶν κατήγαγον νίκας ὡς τῆς Ἀμπλιανης.

4. Εἶναι φανερόν, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἀντεμετώπιζον ἀνυπακοὴν καὶ ἀταξίαν ἐκ μέρους τῶν ἀνδρῶν των, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς σώματα ἀτάκτων, μὴ γνωρίζοντων τὴν πειθαρχίαν. Τὸ «ὡς πασιδῆλον» δεικνύει, ὅτι ταῦτα φαινόμενα ἦσαν συνήθη καὶ γνωστὰ εἰς ὅλους.

5. Τὰ χρήματα τοῦ δανείου (αἱ δύο πρῶται δόσεις) παρελήφθησαν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου, δηλαδὴ μόλις εἶχον φθάσει ὅτε ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ.

σθοὺς τὸ ὅποιον συμποσοῦται ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας¹, ἀλλέως, στρατιῶται πεινασμένοι, γυμνοί, ξυπόλητοι καὶ χωρὶς μισθὸν οὐ μόνον ἐχθροὺς νὰ κτυπήσουν δὲν δύνανται, ἀλλ' οὔτε τὰ σώματά των εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐξοικονομήσουν. Τούτου ἕνεκα, κατὰ τὸ χρέος μας, τὰ γνωστοποιούμεν τῇ Σεβ : Διοικήσει, ὅτι (ὃ μὴ γένοιτο Κύριε) ἂν ἀπὸ ἐλλείψιν τῶν ἄνω ῥηθέντων συνέβη τί τὸ ἐναντίον εἰς τὴν πατρίδα, τότε δὲν θέλει μείνῃ πλέον ἐπάνω μας οὔτε ἐλεγχος συνειδήσεως, οὔτε μικρὰ κατηγορία ἀπὸ τὴν πατρίδα. Διὸ πέμπομεν ἐπίτηδες ἄνθρωπον ἐπὶ τούτου, καὶ μὲ τὴν ταχεῖαν αὐτοῦ ἐπιστροφὴν, νὰ γίνῃ σύγχρονος ἡ παρουσία τοῦ ῥηθέντος Κομισαρίου προβλεμμένη μετὰ τῶν ὁποίων προείπομεν ἀναγκαίων. Διότι ἡ παροῦσα περίστασις ζητεῖ ταχύτητα εἰς τὰ ἐπιχειρήματά μας· καὶ μὲ ὅλον τὸ βαθὺ σέβας ὑποσημειούμεθα

27 Ἰουλίου 1924. Ἐκ τοῦ ἑλλ. στρατοπέδου Ἀμπλιανης.

ταπεινοὶ Πατριῶται²

Ὅδυσσεὺς Ἀνδρουτζῶν, Δημῶς Σκαλτζᾶς, Γεώργιος Καραϊσκάκης, Νάκος Πανοριᾶ, Τούσα Ζέοβας, Γιωργάκης Δράκος, Γ. Νταγγλῆς, Χρῖστος, Χρ. Περραιβός.

1. Μετὰ τὰς ἐνισχύσεις τὰς ὁποίας ἔλαβον οἱ Ἕλληνες ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 3000 ἀντὶ τῶν 900 κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μάχης.

2. Ἐκ τῶν ὑπογραφόντων τὴν ἐπιστολὴν οἱ τρεῖς πρῶτοι, δηλαδὴ οἱ Ὁδ. Ἀνδρουτσῶς, Δημῶς Σκαλτσᾶς καὶ Γεώργιος Καραϊσκάκης δὲν εἶχον λάβει μέρος εἰς τὴν μάχην. Οὗτοι ἦλθον ἀργότερον πρὸς ἐνισχύσιν των ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐν ὧσιν πιθανῆς νέας ἀποπείρας των Τούρκων. Ἐκ τούτων ὁ Ἀνδρουτσῶς κατὰ τὰς πρὸ τῆς μάχης ἡμέρας εὗρίσκετο μετὰ τῶν ἀνδρῶν του εἰς τὴν Βελίτσαν μὴ δυνάμενος νὰ κινηθῇ λόγῳ ἐλλείψεως χρημάτων (Τάκη Λάππα, Ὁδυσσεὺς Ἀνδρουτσῶς, σ. 206). Ὁ Καραϊσκάκης εἶχε λάβει διαταγὰς νὰ μεταβῇ εἰς Σάλωνα, καὶ νὰ συμπολεμήσῃ μετὰ τῶν λοιπῶν ὀπλαρχηγῶν (Κων. Παπαρηγόπουλου, Γ. Καραϊσκάκης, σ. 38, Οἱ κλονόμοι, Ἱστορικὰ τῆς Ἑλλ. Παλιγγενεσίας, τ. 2, σ. 26). Εὗρίσκετο λοιπὸν καὶ οὗτος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σαλώνων, δὲν ἀναφέρεται ὅμως ὑπὸ τῶν πηγῶν ὡς συμμετασχὼν εἰς τὴν μάχην. Εἰς τὴν Ἀμπλιανὴν ἔφθασε μετὰ τὴν 14ην Ἰουλίου. Τὸ ὄνομά του εἰς τὴν ἐπιστολὴν δὲν ἔχει γραφῇ ἰδιοχείρως, ἀλλὰ διὰ τῆς χειρὸς τοῦ γραμματικοῦ τοῦ Γεωργίου Γαζῆ, καθ' ὅτι ὁ Καραϊσκάκης δὲν ἐγνώριζε γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Ὡς δὲ φαίνεται ἐπὶ τῆς εἰκόνης ἡ ὑπογραφή του ἔχει παρεμβληθῇ εἰς θέσιν δηλωτικὴν τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς σειρᾶς τοῦ ὀπλαρχηγοῦ τούτου. Ὁ Σκαλτσᾶς τέλος εὗρίσκετο εἰς Μακρυλάμπι καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὰς μάχας κατὰ τῆς δευτέρας ὑμέρας τῶν Τούρκων εἰς Βλαχοχώρια καὶ παρὰ τὴν Μουσούνιτσαν (ἰδὲ ἀνωτέρω). Καὶ οὗτος ἔφθασεν εἰς Ἀμπλιανὴν μετὰ τὴν μάχην. Ἡ προτελευταία ὑπογραφή εἶναι λίαν δυσανάγνωστος. Διεκρίναμεν μόνον τὸ ὄνομα Χρῖστος, ἐνῶ τὸ ἐπώνυμον δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἀναγνωσθῇ. Ὡς προκύπτει ἐκ τῆς συγκρίσεως τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐπιστολῆς καὶ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Περραιβοῦ, φαίνεται βέβαιον, ὅτι ὁ Περραιβός ἦτο ἐκεῖνος ὁ ὑποῖος συνέταξε καὶ ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν. Ἐξ ἄλλου ὑπῆρξε μορφωμένος καὶ δὲν εἶχε λόγον νὰ ἀναθέσῃ εἰς γραφέα τὴν σύνταξιν αὐτῆς.

ΕΥΘΥΜΙΟΥ Χ. ΤΑΛΑΝΤΗ

Ὁργάνωση καί Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας στή Φωκίδα
κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας.
Ἐξέχουσες μορφές ἱερωμένων τῆς Φωκίδας πρό καί
κατά τή διάρκεια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα

(Συνέχεια ἀπό τό τεῦχος 161)

Φραγκοκρατία - Καταλανοκρατία

Πρίν ἀναφερθοῦμε στήν περίοδο τῆς κατάλυσης τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου ἀπό τίς ὀρδές τῶν Τούρκων Ὀθωμανῶν, ὅπου, ὡς γνωστό δέν ἔχει τήν ἴδια χρονολογική ἡμερομηνία γιά ὅλα τά γεωγραφικά διαμερίσματα τῆς χώρας, εἶναι σημαντικό νά σημειώσουμε πώς κατά τήν ταραγμένη, ἀπό κάθε ἄποψη, περίοδο τοῦ Μεσαίωνα, ἡ περιοχή τῆς σημερινῆς Φωκίδας, δέ δέχτηκε μόνο τή θρησκευτική κατοικική ἐπίδραση τῶν Μωαμεθανῶν, ἀλλά πολύ ἐνωρίτερα εἶχε δεχθεῖ τήν ἐπιρροή τῶν Λατίνων Ρωμαιοκαθολικῶν. Σέ μιὰ περίοδο μάλιστα, πού οἱ ἀντιπαραθέσεις τῶν δύο ἐκκλησιῶν βρίσκονταν σέ μεγάλη ἔνταση καί οἱ πιέσεις ἦταν ἀνυπέρβλητες.

Ἀρχικά ἡ Φραγκοκρατία στήν περιοχή τῆς σημερινῆς Φωκίδας ξεκίνησε τό 1204 μ.Χ. κατά τήν Δ' Σταυροφορία, ὅταν ἡ περιοχή περῆλθε στή δικαιοδοσία τοῦ Βασιλιᾶ τῆς Θεσσαλονίκης, Βονιφάτιου τοῦ Μομφερατικοῦ, ὁ ὁποῖος σύμφωνα μέ τό φεουδαρχικό σύστημα τῆς τότε Εὐρώπης, ἵδρυσε στήν περιοχή τῆς σημερινῆς Φωκίδας τή «Βαρωνία ἢ Αὐθεντία τῶν Σαλώνων» καί διόρισε πρῶτο Αὐθέντη τῶν Σαλώνων τό Γάλλο ἱππότη Θωμᾶ Στρομονκούρ.

Μετά τήν περίοδο τῆς Φραγκοκρατίας, ἡ ὁποία διήρκεσε ἕως τό 1311 μ.Χ., ἀκολούθησε μιὰ μακρά περίοδος Καταλανικῆς κυριαρχίας, μέ πρῶτο Καταλανό ἡγεμόνα τόν ἱππότη Ρογήρο Δελώρ, τόν ὁποῖο διαδέχθηκε ὁ Ἀλφόνσος Φρειδερίκος τῆς Ἀραγωνίας καί ἡ δυναστεία του.

Βέβαια ἐπὶ Φραγκοκρατίας ἔχουμε ριζική ἀλλαγὴ στή διοικητική καί ἐκκλησιαστική διάρθρωση στήν περιοχή τῆς σημερινῆς Φωκίδας πού κατεῖχαν οἱ Φράγκοι (γιατί τό Λιδωρίκι ἐξακολουθοῦσε νά ὑπάγεται στό Δεσποτάτο τῆς Ἡπείρου καί ἐκκλησιαστικά στή Μητρόπολη Λάρισας).

Ἡ πόλη τῆς Ἀμφισσας μετονομάζεται σέ Σάλωνα (ὁ Σάλωνας

ἢ τὰ Σάλωνα) καί στήν ἐπισκοπή Σαλώνων βρίσκουμε Λατίνους ἐπισκόπους, πού ἀντικατάστησαν τούς Ὀρθόδοξους Ἱεράρχες, ἐνῶ ὁ κατώτερος κληρὸς προφανῶς ἔμεινε στή διάκριση τῶν ἀλλόδοξων προϋσταμένων¹³.

Στό Τακτικό του μέ ἀριθμό 1555^A τοῦ Παρισινοῦ Κώδικα ἀναφέρεται ἡ Ἐπισκοπή Σαλώνων, «ὡς παλαιότερον ἐτιτλοφορεῖτο» νά ὑπάγεται στή Μητρόπολη Ἀθηνῶν μέ αὐξοντα ἀριθμό 30 ἐκ τῶν 38 Ἐπισκοπῶν αὐτῆς¹⁴.

Στούς χρόνους τοῦ Αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου (1282- 1328 μ.Χ.), ἡ ἐπισκοπή Λιδωρικίου ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται κι ἀναφέρεται ἕκτη σέ σύνολο εἴκοσι πέντε ἐπισκοπῶν τῆς Μητρόπολης Λάρισας.

Σέ σιγιλλιώδες γράμμα τοῦ Πατριάρχη Φιλόθεου¹⁵ τό Σεπτέμβριο τοῦ 1371 μ.Χ., σχετικά μέ τίς ἐπισκοπές πού ὑπάγονταν στήν Μητρόπολη Λάρισας, ἡ ἐπισκοπή Λιδωρικίου βρίσκεται νά ἀναφέρεται ἕκτη σέ σύνολο δέκα ἑξι ἐπισκοπῶν.

Ἡ κατάσταση αὐτή συνεχίστηκε καί ἐπὶ Καταλανικῆς κυριαρχίας. Ὁ Σάθας μᾶς πληροφορεῖ, πὼς στά 1345 μνημονεύεται ἀπὸ τόν Ρογῆρο Ἀρχιεπίσκοπο Βιτουρεκίου¹⁶ καί ὁ ἐπίσκοπος Σαλώνων, ἄγνωστο ὅμως τό ὄνομά του. Καθὼς ἐπίσης μᾶς πληροφορεῖ καί γιά τό ὄνομα τοῦ Λατίνου ἐπισκόπου Σαλώνων Ἰωάννη Α΄ στά 139^ο μ.Χ.¹⁷

Ὡστόσο ὅμως, πρὸς τό τέλος τῆς Καταλανοκρατίας καί συγκεκριμένα τό 1394 μ.Χ., ἀπαντᾶται Ὀρθόδοξος Ἱεράρχης στήν ἐπισκοπή Σαλώνων κι εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος Σαλώνων Σεραφεῖμ, ὁ ὁποῖος προκάλεσε τό Σουλτάνο Βαγιαζήτ νά καταλάβει τήν πόλη τῶν Σαλώνων γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἡ περιοχὴ ἀπὸ τοὺς Καταλανούς. Δέν μπορούμε νά εἰμαστε σίγουροι ἂν συνυπῆρχαν ταυτόχρονα Λατίνος καί Ὀρθόδοξος Ἱεράρχης στά Σάλωνα.

Πάντως ἡ περιοχὴ, πρὸς τό τέλος τῆς καταλανοκρατίας, ἀποτελοῦσε συνέχεια τοῦ Δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν (καταλανικὴ κτήση) καί τήν κυβερνοῦσε ἡ Ἑλένη Καντακουζηνή¹⁸.

Ἡ ὑπαρξὴ Λατίνου Ἱεράρχη πιθανόν νά μὴν ἦταν μόνιμη στήν περιοχὴ, ἀλλὰ νά ἐπιβλήθηκε ἀπὸ τόν Πάπα, ὥστε νά ἐξυπηρετεῖ προσπάθεια προσηλυτισμοῦ τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ. Ἀντίθετα ἡ ὑπαρξὴ Ὀρθόδοξου Ἱεράρχη, ὡς ἀνοχή πρὸς τό θρήσκευμα τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ τῆς περιοχῆς, πρέπει ὁ Ἱεράρχης νά εἶχε τὴ φυσικὴ παρουσία του στήν πόλη τῶν Σαλώνων.

(συνεχίζεται)

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ἈΓΙΟΥ

Ὁ ἅγιος Ἰάκωβος Τσαλίκης
 τῆς Μοῦνης Ὑσίου Δαυὶδ στήν Εὐβοία
 (1920-1991)

(Συνέχεια ἀπό τό τεῦχος 161)

Ἡ ἀγάπη του γιά τήν ἐκκλησιαστική ζωή

Ἡ ἀγάπη τοῦ μικροῦ Ἰακώβου γιά τά προσκυνητάρια καί τά ἐξωκκλήσια τόν ἔκανε νά ἐπισκέπτεται τακτικά καί τό ἐξωκκλήσι τῆς ἀγίας Παρασκευῆς, σ' ἓνα λόφο λίγο ἔξω ἀπ' τό χωριό, πού στά πρῶτα χρόνια λειτουργοῦσε ἐκεῖ καί τό σχολεῖο του. Ἀνάβοντας τά καντήλια καί περιποιοῦμενος τόν ναό τῆς, εἶχε τήν εὐλογία, παιδάκι τότε ὀκτώ-ἐννέα ἐτῶν, νά δεῖ ἀρκετές φορές ὀλοζώντανη τήν ἀγία. Ὑπακούοντας σέ συμβουλή τῆς μητέρας του, ζήτησε ἀπ' τήν ἀγία σέ μία ἀπό τίς ἐμφανίσεις τῆς «νά τοῦ πεῖ, νά τοῦ δώσει τήν τύχη του». Καί ἡ ἀγία Παρασκευή τοῦ εἶπε: «ἄκουσέ με, Ἰάκωβε. Θά δεῖς δόξες πολλές, πολὺς κόσμος θά ῥχεται νά σέ δεῖ, πολλὰ χρήματα θά περάσουν ἀπ' τά χέρια σου, ἀλλά δέν θά μείνουν». Καί πράγματι ὅλα αὐτά ἐπαληθεύτηκαν.

Τό μεγάλο δῶρο τῆς πίστεως καί ἡ ταπείνωση τοῦ μικροῦ Ἰακώβου, καθὼς καί οἱ προσευχές τῆς ὁσίας μητέρας τοῦ ἦταν αἰτία, ὥστε ὁ Γέροντας Ἰάκωβος ἀπό παιδί νά ἔχει μία ζωντανή, μία θαυμαστή πραγματικά σχέση μέ τήν Παναγία μας καί τοὺς ἁγίους μας. Ἔτσι, πολὺ ἀπλά, πολὺ φυσικά, εἶδε νά τόν εὐλογεῖ καί νά τόν θεραπεύει ἀπό δύσκολη ἀσθένεια ὁ ἅγιος Χαραλάμπης, τοῦ ὁποῖου εἶχαν στό σπίτι τούς μία μικρή ἀσημένια εἰκόνα θαυματουργή ἀπό τή Μικρά Ἀσία, πατρογονικό κειμήλιο ἕως ἐξακοσίων ἐτῶν. Τό ἴδιο ἀπλά καί φυσικά προσέτρεξε λίγο ἀργότερα στή χάρη τῆς Παναγίας μας καί τήν παρακάλεσε μέ κλάματα, τῆς μίλησε ὅπως τό παιδί στή μητέρα του μπροστά στή θαυματουργή εἰκόνα τῆς ἐπωνομαζόμενης Ξενιάς, τήν ὁποία εἶχαν φέρεи γιά προσκύνημα σέ διπλανό χωριό, καί εἶδε τήν Παναγία μας νά τοῦ θεραπεύει σχεδόν ἀμέσως τά πληγωμένα πέλματα τῶν ποδιῶν του, ἀπ' τά ὁποῖα ἔτρεχαν ὑγρὰ καί μέ τά ὁποῖα εἶχε κάνει μαρτυρική πορεία δύο ὥρων γιά νά τήν προσκυνήσει.

Ἡ ἁγία ζωὴ τοῦ μικροῦ Ἰακώβου ἔκανε τοὺς συγχωριανούς του, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατοίκους τῶν γύρω χωριῶν, ὅπου πῆγαινε εἴτε ὡς μαστορόπουλο, βοηθὸς τοῦ πατέρα του, εἴτε γιὰ νὰ ψάλλει μέ τῇ μελωδικῇ καὶ ἐπιβλητικῇ φωνῇ του στίς γιορτές τους, νὰ τὸν σέβονται καὶ νὰ τὸν ὑπολογίζουν ὡς παιδί τῆς Ἐκκλησίας, παιδί τοῦ Θεοῦ. Κι ἔγινε ἡ καταφυγὴ τους. Ἀπ' τὰ ἐννέα του χρόνια καὶ μετὰ ὅλοι τὸν εἶχαν γιὰ γιατρό. Ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας, χαριτολογώντας, ἔλεγε ἀργότερα: «Ἐγὼ δὲν ἤξερα τίποτα. Εἶχα μία Σύνοψη καὶ ὅ,τι προσευχὴ ἔβρισκα τοὺς διάβαζα, τοὺς σταύρωνα, τοὺς ράντιζα μέ ἁγιασμό καὶ γινόντουσαν καλά». Ἀπὸ μικρὸ λοιπὸν παιδί ἦταν στὴν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα προικισμένο μέ τό χάρισμα τό ἱαματικό, ἀλλὰ καὶ τό προορατικό, ἀφοῦ μέ τὴν καθαρότητα καρδιᾶς καὶ νοῦ πού εἶχε ἀποκτήσει μέ τὴν ἄσκηση καὶ τὴν προσευχή, προέβλεψε τὰ μεγάλα κακά πού πλησίαζαν λόγῳ τοῦ Ἑλληνοῖταλικοῦ καὶ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Στό Δημοτικὸ Σχολεῖο τοῦ χωριοῦ ὅπου πῆγαινε εἶχε σ' ὅλες τίς τάξεις ἄριστη ἐπίδοση. Ἐντυπωσίαζε δέ τόσο πολὺ καὶ γιὰ τὴν συμπεριφορὰ του, ὥστε τὸν μικρὸ Ἰάκωβο τὸν σεβόταν κι ὁ δάσκαλος, πού μαζί μέ τὸν Ἐπιθεωρητὴ ἐπέμεναν στοὺς γονεῖς του νὰ τὸν στείλουν στὴ Χαλκίδα στό Γυμνάσιο, γιὰ νὰ συνεχίσει τὴ μόρφωσή του καὶ νὰ μὴν ἀδικηθεῖ ἓνα τέτοιο μυαλό. Ὁ πατέρας του ὅμως, φοβούμενος μήπως τό παιδί του κινδυνέψει ποικιλοτρόπως ἀπ' τίς παγίδες τῆς κοινωνίας, δὲν τό ἐπέτρεψε.

Ἐμεινε ἔτσι ὁ νεαρός Ἰάκωβος στό χωριό καὶ δούλευε στὰ χωράφια τὰ δικά τους καὶ σέ ξένα γιὰ μεροκάματο. Ἐπειτα ὁ πατέρας του τὸν πῆρε μαζί του βοηθὸ στὰ χτισίματα.

Τὰ πρῶτα βήματὰ του εἰς τὴν ἄσκηση

Ὁ Ἰάκωβος, τό παιδί τῶν 13 καὶ 14 ἐτῶν, ἔγινε σιγά-σιγά ἓνας μικρὸς ἀσκητής. Ὅλη μέρα στὴ δουλειά, γιὰ τό μεροκάματο ἢ γιὰ τίς ἐξυπηρετήσεις τῶν συγχωριανῶν του, πού ὅλους τους συμπονοῦσε πολὺ καὶ δὲν ἔλεγε ὅχι σέ ὅποιον καὶ ὅπου τοῦ ζητοῦσε χέρι βοηθείας, καὶ τό βράδυ στό σπίτι στὴν προσευχὴ καὶ στίς μετάνοιες. Στίς νυχτερινές μετάνοιες πού στὴν ἡλικία τῶν 15-16 ἐτῶν ἔφτανε τίς δύο χιλιάδες καὶ περισσότερες. Ἀλλὰ καὶ στό θέμα τῆς νηστείας ἐβίαζε πολὺ τὸν ἑαυτό του. Γιὰ μεγάλα διαστήματα, ὅχι συνεχῇ, ἀπὸ τὴν Κυριακὴν τό ἀπόγευμα μέχρι τό Σάββατο πού πῆγαινε νὰ λειτουργηθεῖ, δὲν ἔτρωγε τίποτα. Μεταλάμβανε, ἔπαιρνε ἀντίδωρο καὶ μετὰ ἔτρωγε λίγο προσφάι. Τὴν Κυριακὴν ἔτρωγε κανονικά. Στὴν

περίοδο τῆς Κατοχῆς ὅμως ἀπ' τὴν ἀσκησι, ἀθέλητα, κινδύνεψε δύο-ο-τρὶς φορές ἡ ὑγεία του, γιατί συνέβη μετὰ τὴν ἐβδομάδα τῆς ἀφαγίας του νὰ βρεθοῦν πεινασμένα παιδιὰ τῇ μίᾳ φορὰ καὶ ἀνῆ-μποροι γέροι τὴν ἄλλη, τοὺς ἔδωσε ὅ,τι εἶχε νὰ φάει γιὰ τρεῖς-τέσ-σερις ἡμέρες καὶ ὁ ἴδιος ἔμεινε χωρὶς τίποτα.

Δέν ἔλειπαν βέβαια καὶ οἱ εἰρωνεῖς καὶ τὰ πειράγματα ἀπὸ ὀρι-σμένους συγχωριανούς. Ἀλλὰ ὁ νεαρός Ἰάκωβος οὔτε ἀπαντοῦσε, οὔτε ἀνταπέδιδε. Ἡ φράσι «εὐχαριστῶ, μπάρμπα-Γιώργη» ἔμεινε παροιμιώδης στό χωριό Φαράκλα καὶ στήν εὐρύτερη περιοχή. Ἦταν ἡ ἀπάντησι τοῦ νέου τότε Ἰακώβου πρὸς κάθε χυδαία βρισιά τοῦ συγχωριανοῦ του μπάρμπα-Γιώργη, ὁ ὁποῖος ἐνῶ τοῦ εἶχε κλέψει τὴν σειρά στό πότισμα τῶν χωραφιῶν, τὸν ἔβριζε χυδαῖα, ὅταν ὁ νέος Ἰάκωβος διεκδίκησε τὴν σειρά του.

Στίς μαῦρες μέρες τοῦ 1942, παλληκάρι τότε εἴκοσι δύο ἐτῶν, ὁ Γέροντας Ἰάκωβος πέρασε ἓνα μεγάλο πόνον καὶ μίᾳ μεγάλῃ λύπῃ ἀπ' τὴν κοίμησι τῆς μητέρας τοῦ Θεοδώρας, μέ τὴν ὁποία εἶχε πολὺ μεγάλο φυσικὸ καὶ πνευματικὸ σύνδεσμον καὶ ἡ ὁποία ἐκοιμήθη μ' ἓνα θάνατον ἀληθινὰ ὀσιακόν, προγνωρίζοντάς τον ἀπὸ εἰδοποίησι τοῦ ἀγγέλου τῆς τρεῖς μέρες πρὶν τὴν κοίμησίν της.

Ἡ μετὰ θάνατον ὅμως ἐμφάνισή της στόν ὕπνον του καὶ οἱ νουθε-σίες πού τοῦ ἔδωσε ἐνδυνάμωσαν καὶ παρηγόρησαν τὴν ψυχὴν του. Συνέχισε ἔτσι τὴν ἴδια ἀσκητικὴ ζωὴ μέχρι τὴν ἡλικίαν τῶν εἴκο-σι ἐπτὰ ἐτῶν, ὅποτε τὸν πῆραν στρατιώτῃ, καθυστερημένα βέβαια, λόγω τοῦ ὅτι εἶχε κηρυχθεῖ ὁ πόλεμος, ὑπῆρχαν ἀνώμαλες καταστά-σεις, Κατοχή, ἀνταρτοπόλεμος καὶ δέν τοὺς εἶχανε καλέσει.

Ἡ στρατιωτικὴ θητεία του

Ἡ ἐποχὴ πού πῆγε στρατιώτης (1947) ἦταν ἡ περίοδος τοῦ ἐμφυ-λίου καὶ ἀδελφοκτόνου πολέμου στήν πατρίδα μας. Μέ τὴν πίστη του στόν Θεόν, τίς προσευχάς καὶ τίς δεήσεις του, ἔχοντας πάντοτε μαζί του τό θαυματουργόν εἰκονισματάκι τοῦ ἁγίου Χαραλάμπε, μέ τὸν σεβασμό καὶ τὴν πειθαρχίαν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του, τὴν ἐρ-γατικότητά καὶ τὴν σεμνότητά του, ξεπέρασε τίς ποικίλες δυσκολίες καὶ δοκιμασίες πού ἀντιμετώπισε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τριετοῦς στρατιωτικῆς του θητείας, ἀρχικά στό Βόλο καὶ ὕστερα στόν Πειραιᾶ. Δέν «συσχηματίσθηκε» ποτέ μέ ἄτοπες καὶ ἀπρεπεῖς ἐπιθυμίες ὀρι-σμένων συστρατιωτῶν του καὶ γι' αὐτό εἶχε, τουλάχιστον στήν ἀρχή, νὰ πολεμήσει μέ τὰ πειράγματα καὶ τὴν χλεύην τους. Μέ τὴν ἐνάρετη ὅμως ζωὴν του ἐδίδαξε πολλούς καὶ στό τέλος ὅλοι τὸν ἀγάπησαν,

γιατί στίς δυσκολίες καί στίς ἀρρώστιές τους ἦταν πάντα δίπλα τους.

Ὁ Γέροντας Ἰάκωβος συνέχισε καί στό Στρατό τήν ἄσκησή του. Οὐδέποτε κατά τή διάρκεια τῆς θητείας του ἔφαγε λαδερό φαγητό τίς Τετάρτες καί τίς Παρασκευές, καθώς καί τίς Σαρακοστές τῶν Χριστουγέννων καί τοῦ Πάσχα. Αὐτό βέβαια γινόταν μέ μεγάλες θυσίες...

Ἡ εὐχαρίστησή του ἦταν μεγάλη πού πήγαινε καί προσκυνοῦσε ὅλους τούς μεγάλους ναούς καί τά ἐκκλησάκια πού ὑπῆρχαν στή διαδρομή ἀπ' τόν Πειραιᾶ μέχρι τήν Ἀθήνα. Αὐτό γινόταν μέ καθημερινή σχεδόν πεζοπορία, ἡ ὁποία βέβαια ἄφησε τά σημάδια της πού φάνηκαν ἀργότερα.

Οἱ εὐχές πού τοῦ ζήτησαν ἐπίμονα νά διαβάσει στό σπίτι ἑνός ἐφέτη στήν Ἀθήνα καί οἱ προσευχές πού ἔκανε, ὄντας ἀκόμη στρατιώτης, ἐλευθέρωσαν τήν οἰκογένεια ἀπ' τόν δαίμονα, τόν ὁποῖο ἡ σύζυγος τοῦ ἐφέτη εἶδε μέ τή μορφή μαύρου φοβεροῦ σκύλου πού ἔβγαινε ἀπ' τό σπίτι της, λέγοντάς της: «Μ' ἔδιωξε ἐκεῖνος ὁ κοκκαλιάρης». Τέτοιες εὐεργεσίες ἔγιναν καί χάριν ἄλλων.

Ἀπολύθηκε ἀπ' τίς τάξεις τοῦ Στρατοῦ τριάντα καί πλέον ἐτῶν κι ἀφοῦ ἀποκατέστησε τήν ἀδελφή του, κατά τήν ἐντολή τῆς μητέρας του, ἔχοντας ζήσει «εὐαγγελικῶς» στόν κόσμο, ἀκολούθησε τή μοναχική ζωή, πού ἀπό μικρός ὀλόψυχα ἐπόθησε.

Ἀρχική ἐπιθυμία τοῦ π. Ἰακώβου ἦταν νά πάει στούς Ἁγίους Τόπους κι ἐκεῖ νά ζήσει στήν Ἑρημο ὡς Ἀσκητής. Θεώρησε ὅμως καλό πρὶν ξεκινήσει γιά τούς Ἁγίους Τόπους νά ἐπισκεφθεῖ τό μοναστήρι τοῦ Ὁσίου Δαυίδ, γιά νά ζητήσει τή βοήθεια καί τή μεσιτεία τοῦ ὁσίου.

Ἡ ὀλοζώντανη ὅμως ἐμφάνιση ἐνώπιόν του μέ τήν ἄφιξή του ἐκεῖ τοῦ ἰδίου τοῦ ὁσίου Δαυῖδ πού τόν ὑποδέχθηκε καί ἡ οὐράνια καί παραδεισία πολιτεία τῶν ἀσκητῶν πού εἶδε μπροστά του σέ ὄραμα, ἀντί τοῦ παλαιοῦ καί ἐρειπωμένου Μοναστηρίου πού ὑπῆρχε στήν πραγματικότητα, τόν ἔκαναν νά ὑποσχεθεῖ στόν Ἅγιο, ὅτι θά παραμείνει στή Μονή, ὅπως καί παρέμεινε. Τήν ἐποχὴ ἐκείνη ζοῦσαν στή Μονή τρία γεροντάκια μέ τό ἰδιόρρυθμο σύστημα. Ἡγούμενος ἦταν ὁ μακαριστός ἀρχιμανδρίτης Νικόδημος Θωμᾶς, ἄνθρωπος ἐνάρετος, ἠθικός καί πολύ ἐλεήμων, ἐργασθεῖς μέ πολύ ζῆλο γιά τήν ἀναστήλωση τῆς Μονῆς.

(*Συνεχίζεται*)

Επιμέλεια Ι. Γ. Ρ. ἀπό «Πεμπτουσία Βίος τοῦ Ἀγίου»

ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1. Τό Σάββατο 1 Αὐγούστου 2020 ἡ Ε.Φ.Μ. σέ συνεργασία μέ τό Δῆμο Δελφῶν συνδιοργάνωσε Ἐκδήλωση Μνήμης γιά τή Μάχη τῆς Ἀμπλιανῆς (24.7.1824).

Γιά τόν ἑορτασμό τῆς ἐπετείου ἐκδόθηκε ἡ ἀκόλουθη ἀνακοίνωση: Ὁ Δῆμος Δελφῶν καί ἡ Ἐταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν συνδιοργανώνουν ἐκδήλωση τιμῆς καί μνήμης γιά τή μάχη τῆς Ἀμπλιανῆς πού θά πραγματοποιηθεῖ τό Σάββατο 1ῃ Αὐγούστου 2020 στήν θέση «Ταμπούρια», στό πραγματικό πεδίο μάχης μέ τό ἀκόλουθο πρόγραμμα:

- 10.00 π.μ.: Προσέλευση, Χαιρετισμοί, Ἐπιμνημόσυνη δέηση, Πανηγυρικός τῆς ἡμέρας, Κατάθεση στεφάνων, Ἐνός λεπτοῦ σιγῇ, Ἐθνικός Ὕμνος

Ὁ ἑορτασμός θά πραγματοποιηθεῖ στό πλαίσιο τῶν ἑκτακτων μέτρων πού ἔχουν ληφθεῖ γιά τήν ἀντιμετώπιση διασποράς τοῦ κορωνοϊοῦ.

«Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΜΠΛΙΑΝΗΣ ΦΩΚΙΔΑΣ»

Οἱ ἐπαναστάτες Ἕλληνες συντρίβουν τήν ἰσχυρότατη στρατιά εἰσβολῆς τοῦ Δερβίς Πασᾶ.

196 χρόνια μετά ἐπιβάλλεται νά τιμήσουμε καί νά ἀναδείξουμε τό γεγονός τῆς μάχης αὐτῆς, πού τυγχάνει ἄγνωστη γιά τό εὐρύ Ἑλληνικό κοινό.

Ἡ μάχη τῆς Ἀμπλιανῆς ἦταν ἀπό τίς σφοδρότερες τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνα μέ συμμετοχή 12.000 Τουρκο-Αλβανῶν καί 1.200 Ἑλλήνων.

Ἡ ἀμυντική γραμμή τῶν Ἑλλήνων μέ τούς 10 ἰσχυροῦς προμαχῶνες (ταμπούρια) πάνω στήν παλιά ὁδὸ Ζητουνίου (Λαμίας) - Σαλώνων (Ἀμφισσας), ἀντιστέκεται ἀκόμα στό χρόνο στή Δυτική πλαγιά τοῦ Παρνασσοῦ καί εἶναι ἴσως τό μοναδικό σωζόμενο πεδίο μάχης σέ ὅλη τή χώρα ἀπό τίς μάχες τοῦ Ἀγῶνα τῆς Ἐθνε-γερσίας τοῦ 1821.

Πρόκειται γιά μία πολύ μεγάλης Στρατηγικῆς σημασίας μάχη, ἀφοῦ δέν ἐπέτρεψε στά τουρκικά στρατεύματα νά ὑλοποιήσουν τό σχέδιό τους, τῆς καθόδου στήν Πελοπόννησο, μέ ὅλες τίς συνέπειες πού αὐτό θά ἐπέφερε γιά τήν ἐξέλιξη τοῦ Ἀγῶνα.

Στήν προαναφερθείσα εκδήλωση πέραν τοῦ Δημάρχου Δελφῶν κ. Π. Ταγκαλή καί τοῦ Προέδρου τῆς Ε.Φ.Μ. κ. Ι. Ράμμου, παρέστει ὁ Ἀντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Φωκίδας κ. Γ. Δελμοῦζος, μέλη τοῦ Δ. Σ. τοῦ Δήμου Δελφῶν καί τῆς Ε.Φ.Μ. ἀλλά καί ἐκπρόσωποι συλλόγων καί πολίτες ἐνῶ ὁ Βουλευτής τοῦ νομοῦ μας κ. Ι. Μπούγας μέ μήνυμά του ἐνημέρωσε ὅτι λόγω ἀνειλημμένων ὑποχρεώσεων δέ θά παρευρίσκοντο.

Χαιρετισμό ἀπεύθυνε ὁ πρόεδρος τῆς Ε.Φ.Μ. ὁ ὁποῖος μέ ἀφορμή τήν ὁμοφυχία καί τό ὑψηλό ἡθικό τῶν ἀγωνιστῶν τῆς μάχης τῆς Ἀμπλιανῆς, τόνισε ὅτι οἱ παράγοντες αὐτοί ἀποτελοῦν πολλαπλασιαστή δύναμης καί εἶναι οἱ σημαντικότεροι παράγοντες τῆς ἐξίσωσης τῆς ἐθνικῆς ἰσχύος πού εἶναι τό γινόμενο τοῦ ἔμφυχου παράγοντα ἐπὶ τοῦ παράγοντα τῶν ἄψυχων ὑλικῶν. Ἐπισήμανε δέ, ὅτι ἡ ἐθνική ἰσχύς κλείνει τό μάτι στή Διπλωματία καί τῆς δίνει δύναμη γιά τήν ἐπίτευξη τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῆς πατρίδας μας.

Τέλος ἐπανελάβε τίς προτάσεις τῆς Ε.Φ.Μ., ὅπως αὐτές εἶχαν εἰπωθεῖ καί στήν προηγούμενη ἐπέτειο τοῦ 2019, ἦτοι:

- ✓ Ἀνάδειξη τῆς θέσης τῆς Μάχης τῆς Ἀμπλιανῆς καί τῶν ὄχυρῶν (ταμπούρια) μέ σχετική τοπογραφική ἀποτύπωση τοῦ χώρου, προστασία αὐτοῦ, ἀναστήλωση των βασικῶν ὄχυρῶν καθῶς καί τοποθέτηση ἐνός μνημεῖου.
- ✓ Σύνδεση-ἀξιοποίηση τοῦ μονοπατιοῦ τῆς Μάχης μέ τό Πανευρωπαϊκό μονοπάτι Ε4 πού περνάει ἀπό Ἀγόριανη - Κρόκι μέ ἀνάλογες σημάνσεις ὥστε νά συνδεθεῖ ἡ ἱστορία μέ τή φύση καί τό περιβάλλον.
- ✓ Ὑδροδότηση καί τοποθέτηση στή θέση «ΠΛΑΚΑ» ἐνημερωτικοῦ πίνακα.

Προσθέτοντας ὅτι τοῦ χρόνου 2021 θά μπορούσε νά προγραμματιστεῖ καί ἐκτελεστεῖ στό πραγματικό ἀναλλοίωτο πεδίο τῆς Μάχης (ταμπούρια Ἀμπλιανῆς) ἀναπαράσταση αὐτῆς.

Ἀπαγορεύεται ἡ μερική ἢ ὀλική ἀναπαραγωγή τῶν κειμένων, ἡ ἀναδημοσίευση, ἡ ἀποθήκευση σέ ὁποιοδήποτε σύστημα ἠλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοαντιγραφικό καί δέ μεταβιβάζεται σέ καμιά μορφή καί μέ κανένα τρόπο κείμενο, χωρίς προηγούμενη ἔγγραφη ἄδεια τοῦ συγγραφέα ἢ τοῦ περιοδικοῦ.

